

Coinneamh: Bòrd-stiùiridh
Ceann-là/Àm: 27 Ògmhios 2024 aig 09.30
Càite: Microsoft Teams

Clàr-gnothaich – Seisean Fosgailte

1. Cùisean Tòiseachaidh

- 1.1. Fàilte is Leisgeulan
- 1.2. A' Nochdadh Com-pàirtean
- 1.3. Gnothaich Iomchaidh Sam Bith Eile (GISBE)

2. Ionmhas

2.1. Aithisg Ionmhas (Airson Fiosrachadh)

Nicola Pearson, Ceann an Ionmhais is Cùisean Corporra

3. Plana Corporra is Coileanadh

3.1. Aithisg air PCCan 2023/24 (Airson Deasbad)

Iain Mac a' Mhaoilean, Stiùiridh Leasachaidh

3.2. Aithisg air Planaichean Gàidhlig (Airson Deasbad)

Iain Mac a' Mhaoilean, Stiùiridh Leasachaidh

3.3. Fios as ùr air Foghlam (Airson Fiosrachadh)

Jennifer McHarrie, Stiùiriche Foghlam (Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard)

4. Rianachd Mhì-chinntean

4.1. Clàr mhì-chinntean Ro-innleachdail (Ri Aontachadh)

Nicola Pearson, Ceann an Ionmhais is Cùisean Corporra

5. Aithisgean Bhliadhnail na Comataidhean

5.1. Aithisgean Bhliadhnail na Comataidhean (Ri Aontachadh)

PT1 Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd 2023/24

PT2 Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 2023/24

Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard

6. Cùisean Corporra

6.1. Plana Trèanaidh (Ri Aontachadh)

Karen Nic a' Ghobhainn, Manaidsear Gnìomhan

6.2. Aithisg Slàinte is Sàbhailteachd (Airson Deasbad)

Karen Nic a' Ghobhainn, Manaidsear Gnìomhan

6.3. Gnàth Riaghailtean (Ri Aontachadh)

Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard

7. Plana Obrach a' Bhùird-stiùiridh

7.1. Plana Obrach a' Bhùird-stiùiridh (Ri Aontachadh)

Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard

8. GISBE

Ceann-là na h-ath choinneimh: 10/10/2024

Deireadh an t-Seisein

Meeting:	Board
Date:	27 June 2024
Title:	Finance Report
Action Required:	For Information
Paper number:	2.1
Spokesperson:	Nicola Pearson, Head of Finance and Corporate Affairs
Appendices:	None

1. Purpose

- 1.1. The paper presents the financial position as at 31 March 2024.
- 1.2. The paper is in English as it is presented by the Head of Finance and Corporate Affairs.

2. Background/Main points

- 2.1. Bòrd na Gàidhlig had a total budget of £5,622k for the financial year 2023/24.
- 2.2. This is the baseline Grant in Aid (GiA) of £5,125k plus additional GiA for this year of £399k and £98k brought forward from the last financial year.
- 2.3. The adjusted high level income and expenditure budgets are detailed below:

Income:	£m
Grant in aid	5.524
Other income	0.098
Total	5.622

Expenditure	£m
Development	3.790
Running Costs	1.832
Total	5.622

- 2.4. At the 31 March 2024 total spend almost agreed to total budget for the year, coming in just £3k under budget at £5,619k.
- 2.5. There was a cash balance of £20,714 in the bank at the year end and we sought permission from the Sponsor Division to carry this forward for operational purposes.
- 2.6. A summary of the year end position is below:

31 March 2024		Aithisg Ionmhais			
		BUDGET	ACTUAL	VAR	VAR
		£'000	£'000	£'000	%
EXPENDITURE	Gaelic Usage	2,021	2,137	116	6%
	Gaelic Learning	1,455	1,381	-74	-5%
	Gaelic Promotion	314	271	-43	-14%
	TOTAL DEVELOPMENT COSTS	3,790	3,789	-1	0%
	Staff Costs	1,384	1,384	0	0%
	Other Running Costs	448	446	-2	0%
	TOTAL RUNNING COSTS	1,832	1,830	-2	0%
	TOTAL COSTS	5,622	5,619	-3	0%

3. Recommendation

3.1. Members are requested to consider the report and note for information.

4. Main Strategic Impacts

- 4.1. Impact on Finance: As described above.
- 4.2. Impact on Staff: N/A
- 4.3. Impact on Training: N/A
- 4.4. Link to Corporate Aims: Supports the Board in fulfilling its aims for the year.
- 4.5. Impacts on Reputation: It is important the Bòrd na Gàidhlig continues to demonstrate effective management of its finances.
- 4.6. Impacts on Health and Safety: N/A
- 4.7. Legal Impacts: N/A
- 4.8. Impacts on Equality: N/A
- 4.9. Impacts on the Environment: N/A

5. Links to the National Performance Framework

Human Rights	☐	Children and Young People	☐
Culture	☐	Communities	☐
Environment	☐	Poverty	☐
Health	☐		
Learning	☐	International	☐
Successful Innovative Businesses	☒	Economy	☒

6. Governance Route

6.1. Approved by Policy and Resources Committee on 7 May 2024 and Leadership Team on 22 April 2024.

7. Confirmation of Circulation of Document

7.1. This is an open paper.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27/06/2024
Tìotal:	Aithisg air PCCan 2023-24
Gnìomh a dhìth:	Airson Fiosrachadh agus Deasbad
Àireamh pàipear:	3.2
Neach-labhairt:	Iain MacMhaoilein, Stiùiriche Leasachaidh
Pàipearan-taic:	Chan eil

1. Adhbhar

1.1. Airson fiosrachadh a thoirt do Bhuill a' Bhùird-stiùiridh mu adhartas le coileanadh prìomh chomharran coileanaidh

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

2.1. 'S e bliadhna eadar-ghluasad a bha ann a 2023-24. Ged a chaidh a chumail ris a' chlàr-ama airson Plana Nàiseanta Ùr cha deach aontachadh foirmeil fhaighinn air a shon gus an Dùbhlachd 2023. Chaidh a Phlana fhèin fhoillseachadh ron Nollaig 2023. Leis a sin cha robh Plana Corporra ùr aig Bòrd na Gàidhlig airson na bliadhna ionmhais 2023-24 ach leann an obair aig a Bhòrd air le stiùir bhon Phlana Corporra 2018-23.

2.2. Tha an adhartas a chaidh a dhèanamh tron bhliadhna ann a co-theacs na Prìomh Chomharran Coileanaidh (PCC) Plana Corporra 2018-23 ri fhaicinn sa chlàr gu h-ìosal:

Iomradh	Prìomh Chomharran Coileanaidh (PCC)	Adhartas 2023-24
PCC – 1	Barrachd chothroman do dhaoine na sgilean Gàidhlig aca a chleachdadh	<ul style="list-style-type: none"> • Tha sinn ag obair an dràsta le 66 Buidhnean airson Planaichean Gàidhlig a lìbhrigeadh. • Chaidh Stiùireadh Reachdail ùrachadh agus pròiseas planaidh atharrachadh • Chaidh 21 Planaichean reachdail ùrachadh agus aontachadh le CPG • Chaidh 8 Prìomhachasan Ro-innleachdail aontachadh le CPG • thàinig 58 aithisgean dearcnachaidh a-staigh bho Buidhnean le Planaichean • Taic ri seirbheis #cleachdì (figearan bho Ruairidh a thaobh àireamhan iarrtas?) • Atharrachadh air sgeama GLAIF gu Maoin Phlanaichean Gàidhlig airson fòcas nas dlùithe air planaichean Gàidhlig • Taic ri iomairtean Seachdain na Gàidhlig is FilmG

PCC – 2	Bidh barrachd dhaoine ag aontachadh ris an abairt, “Tha a’ Ghàidhlig a’ dèanamh diofar nam bheatha.”	<ul style="list-style-type: none"> • pròiseas ùr cùmhnantan ioma-bhliadhna airson nam prìomh bhuidhnean libhrigidh • Fhuair 13 Buidhnean Com-pàirteach Libhrigidh taic £2,212,871 tron bhliadhna • Chaidh £505,841 a thoirt seachad airson taic a chumail ri Sgeama Oifigearan Leasachaidh Coimhearsnachd
PCC – 3	Barrachd taic do sholar sna Tràth-bhliadhnaichean	<ul style="list-style-type: none"> • Sgeama thabhartasan tràth-bhliadhnaichean air a libhrigeadh – 26 Pròiseactan a faighinn £110,950 tron bhliadhna (suas bho 22 buidhnean is £97,580 ann an 22/23) • Rannsachadh air a dhèanamh le Wilson McLeòid air solar 0-3 (ri fhoillseachadh 2024)
PCC – 4	Barrachd chothroman do dhaoine na sgilean Gàidhlig aca a thoirt air adhart	<ul style="list-style-type: none"> • Stiùireadh Reachdail airson Foghlam Gàidhlig ga ùrachadh • 47 Tabhartasan Foghlam iomlan £53,757 air a thoirt seachad • Sgeama Colmcille a toirt seachad 19 tairgsean le iomlan £94,966
PCC – 5	Bidh barrachd dhaoine ag aontachadh ris an abairt, “Tha mi air na sgilean Gàidhlig agam a thoirt air adhart.”	<ul style="list-style-type: none"> • Adhartas ga dhèanamh air Goireasan B1 agus B2 SpeakGaelic • Dh’aontaich sinn 64 iarrtas bhon Sgeama Taic Freumhan Coimhearsnachd - £182,050
PCC – 6	A’ dèanamh cinnteach gu bheil barrachd àite aig a’ Ghàidhlig ann an aithne nàiseanta na h-Alba, aithne-dùthcha fhosgailte le iomadh taobh is cultar	<ul style="list-style-type: none"> • Plana Nàiseanta ùr airson 2023-28 air aontachadh leis a Riaghaltas • Fhuair 36 Buidhnean Poblach taic gu h-iomlan £457,927 tro Sgeama Planaichean Gàidhlig • Lìonra Oifigearan Leasachaidh Gàidhlig air ath-stèidheachadh airson taic a thoirt seachad. • Rannsachadh air a dhèanamh le DC Research air buaidh aig Gàidhlig air sùnd (ri fhoillseachadh 2024)
PCC – 7	Bidh barrachd dhaoine ag aontachadh ris an abairt, “Tha a’ Ghàidhlig cudromach do dh’Alba.”	<ul style="list-style-type: none"> • fhreagair sinn 37 co-chomhairlean seirbheis phoblach ann an 2023-24 a dèanamh cinnteach gu robh guth na Gàidhlig ga thogail. • 24 tabhartasan coitcheann, gu h-iomlan £493,565, air an toirt seachad

PCC – 8	Bidh barrachd den luchd-obrach againn ag aontachadh ris an abairt, “Tha an obair agam aig Bòrd na Gàidhlig a’ còrdadh rium agus tha i a’ dèanamh diofar.”	<ul style="list-style-type: none"> • Ceannard ùr air fhadhadh gu h-èifeachdach le eadar-ghluasad rèidh • Suirbhìdh luchd-obrach air a chrìochnachadh
PCC - 9	Bidh barrachd de ar luchd-ùidhe ag aontachadh ris an abairt, “Tha Bòrd na Gàidhlig a’ coileanadh a dh-leastanasan gu h-èifeachdach agus tha e a’ cur taic ris an obair againne.”	<ul style="list-style-type: none"> • Tha sinn air tòiseachadh na gnìomhan a leasachadh leis an obair a tha sinn air a dhèanamh leis na Prìomh Bhuidhnean Lìbhrigidh agus a leudachadh Sgeamaichean maoineachaidh gu ioma-bliadhna • Suirbhìdh luchd-ùidh air a chrìochnachadh

2.3. Ged ‘s e bliadhna eadar-ghluasad a bha ann chaidh mòran adhartas a dhèanamh le atharraichean dòighean obrach agus fòcas nas ro-innleachdail air an obair a tha ar com-pàirteach a dèanamh còmhla rinn airson a Phlana Corporra aig a Bhòrd, agus a Phlana Nàiseanta, a chur an gnìomh. Ged a bha sinn fhathast aig obair leis an t-seann Phlana Corporra bha sùil cuideachd ga chumail air a Phlana Corporra ùr a bhios a dhith airson a Phlana Nàiseanta 2023-28 a lìbhrigeadh. Tha an adhartas a chaidh a dhèanamh gar fàgail ann a suidheachadh làidir airson an àm ri teachd cho fad ‘s a bhios maoineachadh gu leòr ri fhaighinn airson taic a chumail ris na gnìomhan as a Phlana Nàiseanta.

3. Moladh

3.1. Gum bi na buill a’ toirt fa-near dhan fhiosrachadh anns a’ phàipear seo.

4. Prìomh Bhuidhean Ro-innleachdach

- 4.1. Buaidhean air Ionmhas: Chan eil buaidh air ionmhas
- 4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Tha am paipear a toirt fa-near na h-obrach a tha luchd-obrach a Bhùird ris tron bhliadhna.
- 4.3. Buaidhean air Trèanadh: chan eil.
- 4.4. Ceanglaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Tha an aithisg a toirt iomradh air coileanadh amasan ro-innleachdail agus corporra
- 4.5. Buaidhean air Cliù: Tha e riatanach gum bith sinn a coileanadh na PCCan agus tha seo a toirt buaidh air cliù Bhòrd na Gàidhlig.
- 4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Chan eil gin ann.
- 4.7. Buaidhean Laghail: Tha dleastanasan air Bòrd na Gàidhlig fo sgèith Achd na Gàidhlig (Alba) 2005.
- 4.8. Buaidhean air Co-ionannachd:
- 4.9. Buaidhean air an Àrainneachd: Chan eil buaidh ann.

5. Ceanglaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☒	Slàinte	☒
Cultar	☒	Foghlam	☒
Àrainneachd	☐		

3.2

Gnothachasan soirbheachail is ùr-
ghnàthach

Eadar-nàiseanta

Clann is Òigridh

Coimhearsnachdan

Eaconamaidh

Bochdainn

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don phàipear seo air 6 Ògmhios 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27/06/2024
Tìotal:	Aithisg air Planaichean Gàidhlig
Gnìomh a dhìth:	Airson fiosrachadh agus Deasbad
Àireamh pàipear:	3.2
Neach-labhairt:	Iain MacMhaoilein, Stiùiriche Leasachaidh
Pàipearan-taic:	Chan eil

1. Adhbhar

1.1. Airson fiosrachadh a thoirt do Bhuill a' Bhùird-stiùiridh mu adhartas le pròiseas nam planaichean.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

2.1. Tha 66 buidhnean poblach ann aig a bheil plana Gàidhlig. Tha an àireamh seo a' gabhail a-steach 30 ùghdarrasan ionadail, buidhnean eaconamaidh, buidhnean foghlaim, buidhnean cultarach, buidhnean nàdair agus buidhnean maoinachaidh, am measg eile.

2.2. Tha plana Gàidhlig reachdail aig na h-ùghdarrasan poblach a leanas;

Comhairle Aonghais	Alba Chruthachail
Comhairle Baile Dhùn Dè	Àrainneachd Eachdraidheil Alba
Comhairle Baile Dhùn Èideann	Coimisean na Croitearachd
Comhairle Baile Ghlaschu	NàdarAlba
Comhairle Baile Obar Dheathain	Coimisean Fearainn na h-Alba
Comhairle Chrìochan na h-Alba	Coilltearachd na h-Alba
Comhairle Dhùn Phrìs is Gall-Ghàidhealaibh	Coilltearachd is Fearann Alba
Comhairle Earra-Ghàidheal is Bhòid	VisitScotland
Comhairle Fhìobha	spòrsalba
Comhairle Inbhir Chluaidh	
Comhairle Lodainn an Ear	Sabhal Mòr Ostaig
Comhairle Lodainn an Iar	Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean
Comhairle Lodainn Mheadhanaich	Oilthigh Obar Dheathain
Comhairle Mhoireibh	Oilthigh Shrath Chluaidh
Comhairle na Gàidhealtachd	UHI NWH
Comhairle na h-Eaglaise Brice	Oilthigh Ghlaschu
Comhairle nan Eilean Siar	

Comhairle Pheairt is Cheann Rois	Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean
Comhairle Shruighlea	Comhairle Maoineachaidh na h-Alba
Comhairle Siorrachd Àir a Deas	Iomairt na h-Alba
Comhairle Siorrachd Àir an Ear	
Comhairle Siorrachd Àir a Tuath	NHS Eileanan Siar
Comhairle Siorrachd Chlach Mhanann	NHS na Gàidhealtachd
Comhairle Siorrachd Dhùn Breatann an Ear	
Comhairle Siorrachd Dhùn Breatann an Iar	Puirt-adhair na Gàidhealtachd is nan Eilean Eta
Comhairle Siorrachd Lannraig a Deas	Stòras Mara Cailleannach Earranta
Comhairle Siorrachd Lannraig a Tuath	
Comhairle Siorrachd Rinn Friù	Ùghdarras Theisteanas na h-Alba
Comhairle Siorrachd Rinn Friù an Ear	Foghlam Alba
Comhairle Siorrachd Obar Dheathain	Leasachadh Sgìlean na h-Alba
Pàrlamaid na h-Alba (Buidheann Chorporra)	Ùghdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaidh Ruaidh
Riaghaltas na h-Alba	Ùghdarras Pàirc Nàiseanta Loch Laomainn is nan Tròisichean
Taighean-tasgaidh Nàiseanta na h-Alba	Seirbheis Smàlaidh is Teasairginn na h-Alba
Gailearaidhean Nàiseanta na h-Alba	Ùghdarras Poilis na h-Alba
Leabharlann Nàiseanta na h-Alba	Poileas Alba
	Seirbheis Ambaileans na h-Alba

2.3. Chaidh 21 plana Gàidhlig reachdail aontachadh eadar 1mh Giblean 2023 agus 31mh Màrt 2024.

2.4. Chaidh aontachadh ri 8 seata de phrìomhachasan ro-innleachdail eadar 1mh Giblean 2023 agus 31mh Màrt 2024

2.5. Chaidh na planaichean reachdail agus prìomhachasan ro-innleachdail a leanas aontachadh:

Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 09/05/2023	
Planaichean Reachdail	Prìomhachasan Ro-innleachdail
Seirbheis Ambaileans na h-Alba E02	Gaileiridhean Nàiseanta na h-Alba E03
Seirbheis Smàlaidh is Teasairginn na h-Alba E03	Comhairle Siorrachd Rinn Friù an Ear E02
	Ùghdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaidh Ruaidh E03
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 25/07/2023	
Planaichean Reachdail	
Poileas Alba E02	

Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean E04	
Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean E04	
Comhairle Siorrachd Obar Dheathain E02	
Comhairle Baile Obar Dheathain E02	
Comhairle Chrìochan na h-Alba E01	
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 17/08/2023	
Planaichean Reachdail	Prìomhachasan Ro-innleachdail
spòrsalba E02	Leabharlann Nàiseanta na h-Alba E03
Comhairle Baile Ghlaschu E04	Comhairle Siorrachd Dhùn Breatann an Ear E03
Alba Chruthachail E03	
Taighean-tasgaidh Nàiseanta na h-Alba E03	
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 05/09/2023	
Planaichean Reachdail	
Coilltearachd na h-Alba E01	
NHS na Gàidhealtachd E03	
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 07/11/2023	
Planaichean Reachdail	
Comhairle nan Eilean Siar E04	
Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba E04	
Visit Alba E04	
Àrainneachd Eachdraidheil na h-Alba E02	
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 19/12/2023	
Planaichean Reachdail	
Oilthigh Ghlaschu E03	
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 06/02/2023	
Planaichean Reachdail	Prìomhachasan Ro-innleachdail
Gaileiridhean Nàiseanta na h-Alba E03	UHI NWH E01
Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 28/03/2024	
Planaichean Reachdail	Prìomhachasan Ro-innleachdail
Comhairle Siorrachd Rinn Friù E02	Comhairle Siorrachd Àir a Tuath E03
	Oilthigh Obar Dheathain E03

2.6 Am-bliadhna, thathar an dùil gun tèid 10 planaichean reachdail air beulaibh Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan airson beachdachadh. Tha obair a' leantainn leis na h-ùghdarrasan seo gus na planaichean Gàidhlig aca ullachadh. Bidh seo a' gabhail a-steach nan ùghdarrasan poblach a leanas;

Ùghdarras Poblach	Ìre anns a' phròiseas
UHI NWH E01	An dùil ri dreachd phlana air 01/07/2024
Comhairle Siorrachd Dhùn Breatann an Ear E03	Aig ìre measaidh
Comhairle Siorrachd Àir A Tuath E03	An dùil ri dreachd phlana air 12/09/2024
Leabharlann Nàiseanta na h-Alba E03	Aig ìre measaidh
Oilthigh Obar Dheathain E03	An dùil ri dreachd phlana air 09/10/2024

Ùghdarras Poblach	Ìre anns a' phròiseas
Comhairle Siorrachd Rinn Friù an Ear E02	<ul style="list-style-type: none"> • Chaidh measadh foirmeil a thilleadh don bhuidheann. • Chaidh eas-aonta a thogail mu dheidhinn cuid de na h-atharraichidhean a dh'iarr Bòrd na Gàidhlig. • Tha còmhraidhean a' leantainn air an dreachd.
Chomhairle Mhoireabh E02	<ul style="list-style-type: none"> • Cha tàinig an dreachd aca a-steach air a' cheann-latha reachdail aca air 15/06/2022. • Chaidh coinneamhan a chumail leotha gus comhairle agus taic a thoirt seachad ach cha tàinig an dreachd a-steach. • Chaidh fios do Mhinistearan na h-Alba air 03/11/2022 gus innse dhaibh nach eil Comhairle Mhoireabh a' cumail ris na dleastanasan aca san Achd. • Thàinig an dreachd phlana a-steach air 18/11/2022 • Chaidh measadh foirmeil a thilleadh don bhuidheann • Chaidh eas-aonta a thogail mu dheidhinn cuid de na h-atharraichidhean a dh'iarr Bòrd na Gàidhlig. • Chaidh coinneamh a chumail gus bruidhinn mun eas-aonta agus chaidh na puingean a rèiteachadh. • Thàinig dreachd ùr a-steach ach cha deach na h-atharraichidhean uile a dhèanamh • Tha còmhraidhean a' leantainn leis a' Chomhairle air an dreachd.
Ughdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaigh Ruaidh E03	<ul style="list-style-type: none"> • Dh'iarr an t-ùghdarras sìneadh air a' cheann-latha reachdail aca – 24/09/2022. • Chaidh sin aontachadh leis gur e plana 4 bliadhna a bh' anns an eagraim roimhe.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bha dùil aig Bòrd na Gàidhlig an dreachd phlana fhaighinn air 24/09/2023 • Cha tàinig an dreachd a-steach air a' cheann-latha ùr agus chaidh coinneamhan a chumail leis an ùghdarras. Tha conaltradh leis a' bhuidheann air a bhith a' leantainn gu soirbheachail. • Tha dùil againn ris an dreachd san Ògmhios 2024.
Ùghdarras Pàirc Nàiseanta Loch Laomainn is nan Tròisichean E03	<ul style="list-style-type: none"> • Cha tàinig an dreachd as ùire a-steach air a' cheann-latha reachdail – 03/10/2022 • Chaidh fios do Mhinistearan na h-Alba air 13/11/2022 gus innse dhaibh nach robh Ùghdarras Pàirc Nàiseanta Loch Laomainn is nan Tròisichean a' cumail ris na dleastanasan aca san Achd. • Lean oifigearan a' Bhùird le bhith a' dèanamh conaltradh leis an ùghdarras. • Tha iomadh coinneamh air a bhith ann eadar oifigearan gus taic agus comhairle a thoirt seachad air leasachadh an dreachd agus gus dèanamh cinnteach gum bi a' bhuidheann ann an co-rèir ris an Achd a-rithist. • Tha dùil againn ris an dreachd phlana air 11/06/2024.
Sabhal Mòr Ostaig E03	<ul style="list-style-type: none"> • Cha tàinig an dreachd as ùire a-steach air a' cheann-latha reachdail - 03/10/2022. • Tha coinneamhan air a bhith ann eadar oifigearan gus taic agus comhairle a thoirt seachad air leasachadh an dreachd agus gus dèanamh cinnteach gum bi a' bhuidheann ann an co-rèir ris an Achd a-rithist. • Chaidh fios do Mhinistearan na h-Alba air 03/11/2022 gus innse dhaibh nach eil Sabhal Mòr Ostaig a' cumail ris na dleastanasan aca san Achd. • Fhuair oifigearan dreachd tràth den phlana san Fhaoilleach 2024 airson measadh neo-fhoirmeil a dhèanamh. • Tha dùil aig Sabhal Mòr Ostaig a dhol a-mach gu co-chomhairle phoblach a dh'aithghearr agus bidh an dreachd phlana a tighinn don Bhòrd as-dèidh crìoch a' phròiseas seo.

2.7 Bidh Oifigearan Phlanaichean ag obair le 9 ùghdarrasan poblach gus na h-ath eagrain aca a dheasachadh. Thathar an dùil gun tèid na dreachd phlanaichean sin air beulaibh Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan ann am-bliadhna ionmhais 2025/26. Thèid co-obrachadh a dhèanamh leis na h-ùghdarrasan poblach a leanas;

Ùghdarras Poblach	Ceann-latha Reachdail
Comhairle Siorrachd Dhùn Breatann an Iar E02	21/04/2025
Comhairle Fhìobha E03	21/04/2025
Comhairle Siorrachd Lannraig A Deas E03	21/04/2025
Comhairle Siorrachd Chlach Mhanainn E02	21/04/2025
Comhairle na h-Eaglaise Brice E03	09/06/2025
Coimisean na Croitearachd E04	27/10/2025
Comhairle Siorrachd Àir a Deas E03	27/10/2025
Comhairle Lodainn an Ear E02	27/10/2025
Ùghdarras Theisteanas na h-Alba E04	01/11/2025*

*Tha dùil aig Ùghdarras Theisteanas na h-Alba an dreachd phlana a' cur a-steach don Bhòrd tràth (Giblean 2025)

2.8. Aithisgean Dearcnachaidh

2.8.1. Eadar 1mh Giblean 2023 agus 31 Màrt 2024 thàinig aithisgean dearcnachaidh a-staigh bho 58 ùghdarrasan poblach a-mach às na 66 ùghdarrasan poblach a tha anns a' phròiseas reachdail.

2.8.2 Tha oifigearan phlanaichean ann an conaltradh leis na 5 buidhnean a leanas a tha air dheireadh leis na h-aithisgean dearcnachaidh aca;

Alba Chruthachail
Comhairle Fhìobha
Comhairle Siorrachd Chlach Mhanainn
Comhairle na h-Eaglaise Brice
Oilthigh Srath Chluaidh

2.8.3. Thathar an dùil ris na ciad aithisgean fhaighinn bho na h-ùghdarrasan poblach a leanas a fhuair aonta air a' chiad eagrain aca ann am bliadhna ionmhais 23/24:

Comhairle Chrìochan na h-Alba
Coilltearachd na h-Alba

2.8.4. Thathar an dùil gun tèid aontachadh ris a' chiad eagrain de phlana Gàidhlig UHI A Tuath, An Iar is Innse Gall agus mar sin, thig a' chiad aithisg aca a-staigh anns a' bhliadhna ionmhais 2025/26.

2.9. Stiùireadh Reachdail air Deasachadh Phlanaichean

2.9.1. Chaidh dreachd ùr den Stiùireadh Reachdail air Planaichean Gàidhlig air beulaibh a' Bhùird an toiseach air 22/06/2023. Chaidh aontachadh aig a' choinneimh sin gun rachadh an stiùireadh a-mach gu co-chomhairle airson 3 mìosan

2.9.2. Chaidh an stiùireadh ùr a-mach gu co-chomhairle phoblach air 10/08/2023 agus lean an ùine co-chomhairleachaidh air adhart gu 10/11/2023.

2.9.3. Chaidh lèirmheas a dhèanamh air na freagairtean co-chomhairleachaidh agus chaidh an stiùireadh a leasachadh mar thoradh air na freagairtean.

2.9.4. Chaidh an dreachd as ùire den Stiùireadh agus aithisg co-chomhairleachaidh air beulaibh a' Bhùird le moladh airson aonta air 14/12/2023 agus chaidh an aontachadh. Fhuair an stiùireadh aonta a' Mhinisteir anns a' Ghiblean 2024.

2.10. Leasachadh air Pròiseas nam Planaichean

2.10.1. Mar thoradh air stiùireadh ùr air deasachadh phlanaichean Gàidhlig, thèid pròiseas nam planaichean a leasachadh agus a neartachadh.

2.10.2. Fo sgèith an Stiùireadh Reachdail air Planaichean Gàidhlig, cha tèid prìomhachasan ro-innleachdail a cruthachadh agus aontachadh le Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan mar a tha air a bhith tachairt roimhe. Thèid amasan ro-innleachdail a cruthachadh leis na h-ùghdarrasan poblach fhèin le taic agus comhairle bho oifigearan phlanaichean.

2.10.3. Thèid am measadh mar phàirt den mheasadh fhoirmeil a thèid a dhèanamh le oifigearan phlanaichean agus Sgioba-stiùiridh a' Bhùird agus aig a' cheann thall, thèid an aontachadh le buill Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan nuair a bhios an dreachd phlana air am beulaibh.

2.10.4. Chaidh an t-atharrachadh seo a dhèanamh gus barrachd saorsa a thoirt do dh'ùghdarrasan poblach ann a bhith a' stèidheachadh nan gealltanasan aca agus gus giorrachadh a dhèanamh air a' phròiseas uile gu lèir.

2.10.5. Mar phàirt den stiùireadh air deasachadh phlanaichean ùra, bidh oifigearan phlanaichean ag obair nas dlùithe ri ùghdarrasan poblach tro phròiseas ullachaidh nam planaichean aca gus comhairle a thoirt seachad air na tha a dhìth ann am planaichean.

2.10.6. Tron stiùireadh ùr cuideachd, gheibhear cothrom bho Bhòrd na Gàidhlig a bhith a' faighinn measadh neo-fhoirmeil air an dreachd phlana aca mus tig e a-steach gu foirmeil don Bhòrd airson measadh. Chan e ceum foirmeil a tha seo anns a' phròiseas ach thathar air an ceum seo a thoirt a-steach leis an dùil gum bi an cothrom air measadh neo-fhoirmeil air a ghabhail le gach ùghdarras agus thathar ag amas le seo gum biodh e a' giorrachadh na h-ùine a bhios oifigearan phlanaichean a' toirt air measaidhean foirmeil. Aig a' cheann thall, 's e an t-amas againn gun tig dreachd phlanaichean a-staigh aig deagh ìre is nach bi an uiread ri dheasbad leis na h-ùghdarrasan aig ìre fhoirmeil.

2.11. Leasachaidhean ri thighinn

2.11.1. Bithear ag obair a dh'ionnsaigh barrachd leasachaidh a thoirt air adhart anns na mìosan a tha romhainn le pròiseas nam planaichean. Thathar an dùil leasachadh a dhèanamh air na leanas;

- Pròiseas Dearcnachaidh – barrachd fòcas air cur an gnìomh phlanaichean agus siostam nas làidire airson fiosrachadh a chruinneachadh. Bidh barrachd fòcas gach bliadhna air na gealltanasan bliadhna air na planaichean Gàidhlig seach aithisg farsaing fhaighinn gach bliadhna air cur an gnìomh nam planaichean.
- Bidh uallach air gach ùghdarras fiosrachadh a chruinneachadh air na gealltanasan a tha ri cur an gnìomh anns gach bliadhna aithris aca.
- Cha bhi sinn a moladh teamplaid airson seo ach bhiomaid a' moladh gun cleachdar clàr gu math simplidh a thèid a leasachadh le fiosrachadh a bharrachd gach bliadhna.
- Goireasan air an làrach lìn – Bithear a leasachadh an fhiosrachaidh a tha air an làraich-lìn againn agus na goireasan a tha rim faighinn do dh'ùghdarrasan aig a bheil planaichean Gàidhlig.
- Teamplaid plana ùr – tha obair ri tòiseachadh air teamplaid plana ùr a bhios air a' chleachdadh leis na h-ùghdarrasan poblach.

3. Moladh

3.1. Gum bi na buill a' toirt fa-near dhan fhiosrachadh anns a' phàipear seo.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

- 4.1. Buaidhean air Ionmhas: Chan eil buaidh ann.
- 4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Leis gu bheil obair nam planaichean a' sìor-fhàs fad na h-ùine, tha e gu math cudromach gu bheil luchd-obrach gu leòr aig Bòrd na Gàidhlig gus an obair seo a choileanadh gu soirbheachail.
- 4.3. Buaidhean air Trèanadh: Bidh luchd-obrach a' leasachadh nam pròiseasan agus bithear ag ionnsachadh mu na dòigh-obrach ùra fhad 's a tha sinn gan cruthachadh.
- 4.4. Ceanglaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra:
- 4.5. Buaidhean air Cliù: Leis gu bheil dàil air a bhith ann le cuid den na h-ùghdarrasan ann a bhith a' cumail ris na dleastanasan aca fo sgèith na h-Achd, dh'fhaodadh gum bi buaidh air cliù nan ùghdarrasan agus buaidh air cliù Bhòrd na Gàidhlig ann a bhith a' dèanamh na h-obrach againn ann an ùine reusanta.
- 4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Chan eil buaidh ann.
- 4.7. Buaidhean Laghail: Tha dleastanasan air Bòrd na Gàidhlig gus pròiseas nam planaichean a ruith gus soirbheachail fo sgèith Achd na Gàidhlig (Alba) 2005.
- 4.8. Buaidhean air Co-ionannachd: Ged nach eil fiosrachadh mu dheidhinn co-ionannas mar phàirt den aithisg seo, tha Bòrd na Gàidhlig a' trusadh fiosrachadh co-cheangailte ri co-ionannas gach bliadhna mar phàirt de dh'aithisgean dearcnachaidh nan ùghdarrasan.
- 4.9. Buaidhean air an Àrainneachd: Chan eil buaidh ann.

5. Ceanglaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☒	Clann is Òigridh	☒
Cultar	☒	Coimhearsnachdan	☒
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☒	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☒	Eaconamaidh	☒
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnàthach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don pàipear seo air 6 Ògmhios 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Fios as ùr air Foghlam
Gnìomh a dhìth:	Airson fiosrachadh
Àireamh pàipear:	3.3
Neach-labhairt:	Jennifer McHarrie, Stiùiriche Foghlam
Pàipearan-taic:	Chan eil

1. Adhbhar

Tha an aithisg a' toirt ùrachadh do bhuill a' Bhùird-stiùiridh air prìomh ghnìomhan co-cheangailte ri foghlam a chaidh a dhèanamh bho chionn ghoirid.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

Freagairtean Co-chomhairle bhon Dàmhair 2023 air adhart:

2.1 Freagairtean air an cur a-steach chun nan co-chomhairlean a leanas co-cheangailte ri rudan a tha a' toirt buaidh air FtG

- [Lèirmheas air a' Mheòrachan air Feumalachdan Inntigidh gu Prògraman Ciad Fhoghlaim Luchd teagaisg ann an Alba](#)
- [Bile Ciorraman Ionnsachaidh, Òtasam agus Niùro Eug-samhlachd](#)
- [Co-chomhairle air an Dreach Stiùireadh agus Co-dhùnadh Coitcheann airson Teisteanas Teagaisg ann am Foghlam Adhartach](#)
- [Co-chomhairleachadh air Achd Cùmhnant nan Dùthchannan Aonaichte air Còraichean Chloinne \(Co-chorpachadh\) \(Alba\) 2024: Stiùireadh Reachdail air Pàirt 2 agus 3, earrann 18](#)

Trusadh is taic do thidsearan

2.2 Tha gnìomhan an t-Oifigear Leasachaidh (tidsearan) air gabhail a-steach:

- 21/03/24 "Pathways to Careers" tachartas ann an Cille Mheàrnaig
- 29/04/24 Seisean trèanaidh do Luchd-pròbhaidh Gàidhlig 29/04/24 le com-pàirt bho SMO air Teagasg Bogaidh
- 30/05/24 Latha Gàidhlig aig Acadamaidh Greenfaulds (Comar nan Allt). Cothrom do sgoilearan a sgìrean eadar dhealaichte tighinn còmhla agus cluinntinn bho dhaoine a chleachdas Gàidhlig nan dreuchdan

Tabhartasan Cùrsaichean Bogaidh Gàidhlig do Luchd-obrach Foghlaim

2.3 Taic a chumail ri iarrtasan fon sgeama taic-airgid Tabhartasan Cùrsaichean Bogaidh airson Comhairle Pheairt is Cheann Rois is Comhairle na Gàidhealtachd. Tha an sgeama seo ann airson taic a chumail ri ùghdarrasan ionadail gus an urrainn dhaibh cothrom a thabhan do thidsearan a tha teagaisg tro mheadhan na Beurla teisteanas fhaighinn airson gun urrainn dhaibh teagaisg tro mheadhan na Gàidhlig.

Tràth-bhliadhnaichean

2.4 Aithisg bho Wilson MacLeòid air solar 0-3 ri fhoillseachadh anns an luchar. Anns an aithisg tha sealladh farsaing air an roinn 0-3 air feadh na dùthcha agus sreath de mholaidhean airson BnG, Riaghaltas na h-Alba agus buidhnean eile.

2.5 Seisean Fiosrachaidh airson Tabhartasan nan Tràth-bhliadhnaichean - Chaidh dà sheisean a chumail air-loidhne. Cothrom dha daoine bharrachd co-theacsa fhaighinn mun sgeama agus cuideachd airson còmhraidh a chumail air pìosan leithid an stiùireadh 0-3, tabhartasan foghlaim is clasaichean Comann nam Pàrant.

Obair com-pàirteachais

2.6 Conaltradh agus brosnachadh na Gàidhlig aig na buidhnean a leanas:

- SCILT (mar phàirt den Bhuidheann Comhairleachaidh) Taisbeanadh don bhuidheann 04/06/24 mu “Foghlam na Gàidhlig ann an Alba 2024. Am measg an luchd-frithealaidh bha riochdairean bho ADES agus SLS agus mar sin chuir mi cuideam air gu bheil uallach air luchd-ùidh foghlaim airson na Gàidhlig, mar a tha Ùghdarrasan Ionadail fon Stiùireadh Reachdail.
- British Council - ag obair mar phàirt den Bhùird Co-chomhairleachaidh gus planadh airson na h-aithisg ùr “Language Trends in Scotland” san àm ri teachd
- GLAD - Buidheann airson luchd-obrach Ionnsachadh is Leasachaidh Coimhearsnachd (CLD) Còmhraidhean mu ath-sgrùdadh o chionn ghoirid air CLD agus feumar dèanamh cinnteach à luach na Gàidhlig don roinn seo
- Comann nan Pàrant - coinneamhan cunbhalach.
- Tha BnG a’ co-òrdanachadh coinneamh de bhuidhnean foghlaim nàiseanta. Bidh an ath fhear a’ gabhail àite aig deireadh na mìos seo

Ùghdarrasan Ionadail

2.7 Tha obair a' leantainn mu dhòighean air FLI agus FMG adhartachadh agus còmhraidhean agus oidhirpean gus buidhnean tràth-bhliadhnaichean a thòiseachadh san sgìrean a leanas, Comhairle Fìobha, Comhairle na h-Eaglais Brice, Comhairle Siorrachd Àir a Deas.

2.8 Tha obair com-pàirteachais agus comhairle do chomhairle Inbhir Chluaidh a’ leantainn fhad 's a bhios iad ag ullachadh a’ tòiseachadh agus iad ag ullachadh airson FMG san Àrd-sgoil airson a’ chiad turas.

Ath-leasachadh foghlaim

2.9. Tha Riaghaltas na h-Alba air fhoillseachadh [Education \(Scotland\) Bill](#)

2.10. Tha e na amas leis a' Bhile frèam reachdail a stèidheachadh gus buidheann ùr a chur an àite SQA agus gus na dleastanasan sgrùdaidh a thoirt air falbh bho Fhoghlam Alba.

2.11. Tha BnG air a bhith an sàs anns a h-uile ìre de phròiseas ath-leasachadh foghlaim agus tha e math fhaicinn gu bheil na prìomh theachdaireachdan mu fhoghlam Gàidhlig a' nochdadh anns an aithisg co-chomhairleachaidh, mar eisimpleir anns an earrann "Cuspairean a Nochd gu Cunbhalach is An Ath Cheum" tha iomradh air:

Foghlam tro Mheadhan na Gàidhlig: Feumar dèiligeadh ri FMG air stèidh gu tur co-ionann ri foghlam Beurla air feadh roinn an fhoghlaim, nuair a thathar a' cruthachadh bhuidhnean no shiostaman ùra, agus nuair a thèid atharraichean/ath-leasachadh sam bith a chur an sàs. Bu chòir gum bithear a' làn-fhrithealadh air FMG an lùib na leanas agus gum bi FMG air fhighhe a-steach annta: an curraicealam, modhan-measaidh, thar gach teisteanas, agus san fhrèam agus sna modhan sgrùdaidh;

2.12. Tha BnG a' cur fàilte air na h-ullachaidhean sa bhile. Tha iomradh soilleir air feumalachdan luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig agus FMG ann an raon-ùghdarras sa bhuidhnean ùra. Na h-ullachaidhean gu sònraichte cuir cuideam air feumalachdan agus ùidhean an fheadhainn a tha a' dèanamh FLI, FMG agus no teagasg na Gàidhlig ann an solar foghlam adhartach. A thaobh Conaltraidh sa bhuidheann ùra, tha am bile ag ràdh gum feum e beachdachadh air feumalachdan luchd-labhairt na Gàidhlig nuair a thathar a' foillseachadh sgrìobhainnean.

2.13. Tha cuspair Bile an Fhoghlaim air a' chlàr-gnothaich airson na h-ath choinneamh de Bhuidhnean Foghlaim a bhios Bòrd na Gàidhlig a' cur air dòigh, agus iad ag amas bruidhinn air na h-ath cheumannan. Cuiridh sinn seisean fiosrachaidh air dòigh do Bhuill a' Bhùird gus beachdachadh nas mionaidiche air a' Bhile mar a bhios sinn ag ullachadh airson na h-ath cheumannan den phròiseas reachdail.

3. Moladh

3.1. Gun toir a' Chomataidh am pàipear seo fa-near.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

4.1. Buaidhean air Ionmhas: Tha na cosgaisean uile taobh a-staigh a' bhuidseit.

4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Cha bhi buaidh ann

4.3. Buaidhean air Trèanadh: Cha bhi buaidh ann

4.4. Ceangalaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Tha an obair seo a' cur ri amas corporra 2: Gum bi barrachd chothroman ann do dhaoine aig aois sam bith na sgìlean Gàidhlig aca a thoirt air adhart agus gum bi e nas fhasa dhaibh na cothroman sin a ghabhail.

4.5. Buaidhean air Cliù: Cha bhi buaidh ann

4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Cha bhi buaidh ann

4.7. Buaidhean Laghail: Cha bhi buaidh ann

4.8. Buaidhean air Co-ionannachd: Cha bhi buaidh ann

4.9. Buaidhean air an Àrainneachd: Cha bhi buaidh ann

5. Ceangalaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☐	Clann is Òigridh	☒
Cultar	☐	Coimhearsnachdan	☐
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☐	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☒	Eaconomaidh	☐
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☐		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don phàipear seo air xxxx

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Giorrachaidhean

FLI = Foghlam Luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig

FTG = Foghlam tro mheadhan na Gàidhlig

Meeting:	Board
Date:	27 June 2024
Title:	Risk Management
Action Required:	For Decision
Paper number:	4.1
Spokesperson:	Nicola Pearson, Head of Finance & Corporate Affairs
Appendices:	PT1 Strategic Risk Register

1. Purpose

- 1.1. The paper presents the Strategic Risk Register for the organisation.
- 1.2. The paper is in English as it will be reviewed by the internal and external auditors as part of their work.

2. Background/Main points

- 2.1. The strategic risk register records and assesses the major risks faced by Bòrd na Gàidhlig. It also records the mitigating actions and progress on these undertaken to reduce or control the level of the risk faced .
- 2.2. Risks are assessed to assert the significance of the threat and at what level the risk should be treated. Each risk is scored as very high, high, medium or low based on the risks Impact x Likelihood. Detailed information on scoring can be found the Risk Management Strategy.
- 2.3. On the register the Gross Score is the score assessed prior to the implementation of the current controls, with the Net Score being the risk assessment including the current controls.
- 2.4. The Risk Appetite band shows the level of risk that Bòrd na Gàidhlig is prepared to accept for the identified risk and follows the colour coding in the table below:

Very High	Risk score 20 - 25
High	Risk score 12 - 16
Medium	Risk score 6 - 10
Low	Risk score 1 - 5

- 2.5. The register aims to focus on the risks (uncertainties, opportunities, and negative impacts) which most directly impact of BnG's priorities.

4.1

3. Recommendation

3.1. Members are requested to:

- discuss the register and make recommendations on addition and removal of risks.
- approve the register.

4. Main Strategic Impacts

- 4.1. Impact on Finance: No direct impact but ensures that financial risks are considered by the organisation.
- 4.2. Impact on Staff: The risk register provides direction on controls and actions put in place by staff.
- 4.3. Impact on Training: Risk management training to be arranged regularly.
- 4.4. Links to Corporate Aims: Bòrd na Gàidhlig will continue to develop how it works.
- 4.5. Impacts on Reputation: Effective risk management is core to maintaining a positive reputation as an effective and efficient public organisation.
- 4.6. Impacts on Health and Safety: N/A
- 4.7. Legal Impacts: It is a requirement of the Scottish Public Finance Manual that a public body maintains risk management processes
<https://www.gov.scot/publications/scottish-public-finance-manual/risk-management/risk-management/>
- 4.8. Impacts on Equality: N/A
- 4.9. Impacts on the Environment: N/A

5. Links to the National Performance Framework

Human Rights	☐	Children and Young People	☐
Culture	☐	Communities	☐
Environment	☐	Poverty	☐
Health	☐	International	☐
Learning	☐	Economy	☐
Successful Innovative Businesses	☒		

6. Governance Route

6.1. Approved by the Audit and Assurance Committee on 21 May 2024 and the Leadership Team on 9 May 2024.

7. Confirmation of Circulation of Document

7.1. This is an open paper.

BnG Strategic Risk Register

Untreated risks [what has to be borne with no mitigating actions or controls]: None

Scoring

I/L/S = Impact (max 5) x Likelihood (max 5) = Score

refer to Section 4 of Risk Management Strategy for detailed information [2023-05-23-Risk-Management-Strategy.docx](#)

Very High	Risk Score 20-25	Unacceptable level of risk exposure that requires immediate mitigating action and monthly monitoring
High	Risk Score 12-16	Unacceptable level of risk which requires controls to be put in place to reduce exposure and monthly monitoring
Medium	Risk Score 6-10	Controls can be put in place or the risk accepted. Subjected to quarterly monitoring.
Low	Risk Score 1-5	Acceptable level of risk subject to six monthly monitoring

Acronyms of people responsible:

ED – Ealasaid MacDonald

IMM – Iain Macmillan

JMH – Jennifer McHarrie

NP – Head of Finance and Corporate Services

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
1	Inadequate resources to deliver the Corporate Plan	<p>Medium and longer-term finances are not increased therefore Gaelic development is constrained</p> <p>[BnG baseline funding has remained static since 2007/08; this is a real-terms decrease of approx 45%]</p>	<p>BnG's contribution to Gaelic development ceases to meet with demand</p> <p>We have insufficient staff capacity and/or capability to deliver our Corporate Plan</p> <p>Impact on wellbeing of staff and board</p> <p>Reputation is negatively impacted</p>	20 (4X5)	<p>Business case presented to SG which has resulted in annual but not consolidated uplifts</p> <p>MFTP updated annually and presented to Board</p> <p>Effective recruitment, induction, training and development and performance management systems in place</p> <p>Budget management in place to comply with SG GiA requirements for running costs</p>	16 (4x4)	<p>Implementation of multi-year funding agreements for main delivery partners which encourage collaboration</p> <p>New corporate plan to be developed in line with new NGLP.</p> <p>Build in agility to take advantage of funding opportunities as they arise</p> <p>Programme for development of middle managers skills and knowledge</p> <p>Continue to make the case for increased funding for BnG or amendment to running costs cap</p>	ED
Risk Appetite : HIGH		<p><i>We acknowledge there is a challenging environment in public finance and continue to work closely with our sponsorship team in relation to resource.</i></p>						

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
2	<p>Failure to deliver objectives through partnerships and network organisations</p> <p>[BnG has effectively increased its partnership development and advisory function and this needs to be maintained]</p>	<p>Limited control over direction and impact of third-party delivery</p> <p>BnG strategies for engagement and/or relationships do not respond to stakeholders' needs</p> <p>Quality and reach of communication is insufficient to engage</p> <p>Failure to adapt to changes in primary or secondary legislation</p>	<p>Difficult to achieve anticipated impacts</p> <p>Support for Gaelic is undermined</p> <p>Willingness to collaborate and engage with BnG is reduced</p>	<p>12</p> <p>[4x3]</p>	<p>Sustained effective communication with key delivery bodies</p> <p>Change in GLP processes leading to engagement between BnG and public authorities</p> <p>Framework agreement with SG</p>	<p>8</p> <p>[4x2]</p>	<p>New stakeholder strategy being developed</p> <p>New corporate and operational plans will focus on outcomes with effective performance metrics thereby providing clearer direction internally and externally</p>	IMM
Risk Appetite : HIGH		<p><i>BnG delivers development activities in partnership with community based organisations and bodies, and relies on the those organisations to deliver on the plans they have submitted and have had approved by BnG. The arrangements are based on an agreed shared plan and are dependent on the capacity of partner organisations to deliver on these plans</i></p>						

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
3	Supporting growth and promotion in Gaelic education is ineffective	<p>BnG advisory input is not of sufficient quality and impact</p> <p>Political decisions are taken which address the majority, not the minority</p> <p>Statutory Guidance on Gaelic education is not sufficiently strong</p> <p>Dependant on the wider scope of external organisations</p>	<p>Advice provided by BnG on Education Reform and other legislation is ignored or not implemented</p> <p>Gaelic education is not normalised within Scotland, leading to reduced uptake, attainment and impact</p> <p>Gaelic is not normalised across Scottish society, increasing language loss and disaffection</p>	20 [5x4]	<p>Consistent advice provided to the ongoing processes for Education Reform and Scottish Languages Bill</p> <p>Engagement with SG Gaelic and Scots Division in collaborative work</p> <p>Participation in regional and other fora to promote Gaelic</p> <p>Contribute to education focused consultations</p>	15 [5x3]	<p>Revision and renewal of Statutory Guidance on Gaelic Education and Guidance on Gaelic Language Plans</p> <p>Increased engagement with political parties on the importance of Gaelic education for normalising and growing Gaelic</p> <p>Input to the Scottish Languages Bill process on a new national GM Education strategy</p>	JMH
Risk Appetite : MEDIUM		<i>Advisory role to Scottish Government on Gaelic Education means impact not always guaranteed</i>						

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
4	People don't understand the role and functions of BnG	<p>BnG strategies for engagement and/or relationships are ineffective</p> <p>Negative media - external/generally and internal to Gaelic communities</p> <p>Insufficient communication on what BnG does to make a difference</p>	<p>Reduced support for Gaelic development</p> <p>Reduced impact of BnG and</p> <p>Gaelic speakers and learners lose confidence in the mission; and therefore negative effect on the community</p>	<p>12</p> <p>[4x3]</p>	<p>Communications strategy refreshed and being implemented</p> <p>Increased emphasis on organisations who receive funding clearly acknowledging BnG support</p>	<p>9</p> <p>[3x3]</p>	<p>Continue to develop role of board members as ambassadors for BnG</p> <p>Use launch of new NGLP and BnG Corporate Plan to reinforce the key messages of what we do</p> <p>Review Communications strategy and update to strengthen processes around press communications.</p>	NP
Risk Appetite : MEDIUM		<i>Whilst BnG does what it can to explain and inform, it has to accept that there may always be misunderstanding around BnG's scope of work.</i>						

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
5	Failure to maximise the benefits from the work undertaken by our key stakeholders and delivery partners	<p>Communication strategy with our key stakeholders and delivery partners is ineffective</p> <p>Insufficient capacity and/or capability among our key stakeholders and delivery partners</p> <p>Delivery partners not necessarily delivering in line with BnG's objectives.</p>	<p>Damages the credibility and reputation of BnG. Ultimately this could lead to a reduction in support (financial and other) from Scottish Government, key partners and communities</p>	<p>16</p> <p>[4x4]</p>	<p>Grant systems in place which provide monitoring</p> <p>New multi-year agreements developed</p> <p>Gaelic language plans system in place</p> <p>Increased social media and comms</p>	<p>12</p> <p>[4x3]</p>	<p>Updated GLP Statutory Guidance being progressed</p> <p>Monitoring of NGLP and Corporate Plan.</p>	IMM
Risk Appetite : MEDIUM		<p><i>Funding arrangements are based on Plans which outline how delivery partners will meet their own and BnGs objectives and the provision of ongoing funding is dependent on the receipt of satisfactory monitoring reports.</i></p>						

Ref	Risk description	Cause	Impact	Gross score [prior to current controls] (I/L/S)	Current controls [systems already in place]	Net score [including current controls] (I/L/S)	Proposed actions and controls [tasks being undertaken to deal with arising risk]	Risk owner
6	The governance developments implemented in the organisation are not sustained	<p>Insufficient capacity and/or capability</p> <p>New responsibilities are allocated without commensurate resources</p> <p>Widening field of operations due to external or internal pressure.</p>	<p>Organisation does not meet stakeholders' expectations leading to disillusion and criticism; ultimately impacting on Gaelic development</p>	<p>16</p> <p>[4x4]</p>	<p>Continuous improvement planning system in place</p> <p>Increasing use of technology enabling staff to focus on higher-level impact</p> <p>Increased number of board members bringing additional skills and resilience</p> <p>Programme of internal audit in place.</p>	<p>9</p> <p>[3x3]</p>	<p>Engage fully in parliamentary process for new languages bill</p> <p>Review and update organisational Succession Plan</p>	ED
Risk Appetite : MEDIUM		<i>Skills development is a priority, as is engagement, with matrix in place to monitor progress.</i>						

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Aithisgean Bhliadhnail nan Comataidhean
Gnìomh a dhìth:	Ri Aontachadh
Àireamh pàipear:	5.1
Neach-labhairt:	Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard
Pàipearan-taic:	PT1 Aithisg Bhliadhnail na Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd 2023/24 PT2 Aithisg Bhliadhnail na Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan 2023/24

1. Adhbhar

1.1. Gus na h-aithisgean seo a chur air beulaibh a' Bhòrd-stiùiridh airson aonta.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

2.1. Tha na h-aithisgean seo a' toirt fiosrachadh dhan Bhòrd-stiùiridh agus bidh iomradh orra san Aithris Riaghalidh san Aithisg Bhliadhnail 2023/24.

2.2. Tha na pàipear-taic a' toirt fiosrachadh air obair na Chomataidhean tron bhliadhna.

3. Moladh

3.1. Thathas ag iarraidh air a' Bhòrd-stiùiridh a' beachdachadh air na h-aithisgean; agus aonta foirmeil a thoirt dhaibh.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

4.1. Buaidhean air Ionmhas: Tha an dà chomataidh a' dèiligeadh ri ionmhas ann an dòighean eadar-dhealaichte agus tha iomraidhean air sin sna h-aithisgean.

4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Tha Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan a' dèiligeadh ri cùisean sgiobachd agus tha iomradh air sin san aithisg aice.

4.3. Buaidhean air Trèanadh: Tha Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan a' dèiligeadh ri cùisean trèanaidh is leasachaidh agus tha iomradh air sin san aithisg aice.

4.4. Ceangalaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Tha am pàipear seo a' toirt taic dhan Bhòrd-stiùiridh ann an coileanadh nan uallaichean co-cheangailte ri na cunntasan agus an aithisg bhliadhnail.

4.5. Buaidhean air Cliù: Tha na h-aithisgean seo a' sealltainn cho cudromach agus farsaingeachd 's a tha obair an dà chomataidh.

4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Tha Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan a' dèiligeadh ris na cuspairean seo agus tha iomradh air sin san aithisg aice.

4.7. Buaidhean Laghail: Tha an Aithisg Bhliadhnail is Cunntasan a dhith gus na dleastanasan ann an Schedule I, Achd na Gàidhlig (Alba) 2005, an coileanadh. Tha na h-aithisgean seo a' cur ris an aithisg sin.

4.8. Buaidhean air Co-ionannachd:

4.9. Buaidhean air an Àrainneachd:

5. Ceangalaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☒	Clann is Òigridh	☒
Cultar	☒	Coimhearsnachdan	☒
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☒	Eadar-nàiseanta	☒
Foghlam	☒	Eaconomaidh	☒
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Dh'aontaich a' Chomataidh Poileasaidh is Ghoireasan don Aithisg Bhliadhnail air 7 Cèitean 2024, agus a' Chomataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd don Aithisg Bhliadhnail air an 21 Chèitean 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Aithisg Bhliadhnail na Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd dhan Bhòrd-stiùiridh

Cùl-fhiosrachadh

Feumaidh a' Chomataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd (CSD) aithris a dhèanamh dhan làn Bhòrd-stiùiridh gach bliadhna air a h-obair thar na bliadhna, agus air na h-aithisgean a chaidh a thoirt dhan Chomataidh le luchd-sgrùdaidh taobh a-staigh agus taobh a-muigh na buidhne.

Tha an Aithisg Bhliadhnail seo air a thoirt seachad às leth na Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd agus i a' coimhead air a h-obair bhon Ghiblean 2023 gus am Màrt 2024.

Tar-shealladh

- Tha ùine na h-Aithisg Bhliadhnail seo a' gabhail a-steach beachdachadh air na cunntasan deireannach airson 2022/23, còmhla ri aithisgean co-cheangailte bhon luchd-sgrùdaidh taobh a-muigh na buidhne.
- Tha a' Chomataidh cuideachd air a bhith a' cumail sùil air obair in-sgrùdairean na buidhne agus a' beachdachadh air aithisgean a rinn iad.
- Choinnich a' Chomataidh còig tursan rè àm na h-aithisge seo.

Obair na Comataidh

Coinneamhan CSD

Tha Leas-phàipear A a' liostadh ballrachd na Comataidh thar na h-ùine cho math ri luchd-frithealaidh cunbhalach bhon Sgioba-stiùiridh, an luchd-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh, Sgrùdadh Alba, agus luchd-in-sgrùdaidh Wylie & Bisset.

Chùm CSD coinneamhan air 23 Cèitean 2023, 19 Sultain 2023, 21 Samhain 2023, 30 Samhain 2023 agus 20 Gearran 2024. A' leantainn deagh chleachdadh, choinnich a' Chomataidh ris an luchd-sgrùdaidh bhon taobh a-staigh agus bhon taobh a-muigh gu prìobhaideach aig deireadh choinneamhan comataidh nuair a bha feum air. Chùm an Cathraiche coinneamhan le oifigearan agus Cathraiche a' Bhùird rè na bliadhna agus thug e geàrr-chunntas gach coinneamh Comataidh dhan ath choinneamh Bùird. Bheir an Cathraiche fiosrachadh dhan Bhòrd-stiùiridh mu aithisgean a chaidh tro CSD agus an uair sin thèid an toirt dhan Bhòrd-stiùiridh airson aonta no airson toirt fa-near.

Prìomh Ghnìomhan

A bharrachd air aithisgean bho luchd-sgrùdaidh taobh a-staigh agus taobh a-muigh na buidhne, air an deach beachdachadh nas mionaidiche gu h-ìosal, bheachdaich a' Chomataidh air grunn chùisean eile tron bhliadhna:

- Chùm a' Chomataidh orra a' cumail sùil ro-innleachdail air ro-innleachd stiùireadh mhì-chinntean na buidhne agus bheachdaich iad air a' chlàr mhì-chinntean ro-innleachdail aig a h-uile coinneamh ann an 2023/24. Tha a' Chomataidh air beachdachadh air freagarrachd susbaint a' chlàir mhì-chinnteach ro-innleachdail fad na bliadhna, agus air iomchaidheachd nan gnìomhan lasachaidh, eadar deasbadan aig an làn Bhòrd-stiùiridh air riaghladh mhì-chinntean.
- Rinn Buill na Comataidh trèanadh air Comataidh Sgrùdaidh is Chunnartan Èifeachdach agus air Seasmhachd Saidhbear sa bhliadhna 2023/24.

- Rinn a' Chomataidh ath-sgrùdadh agus ùrachadh air na Bun-riaghailtean aca, agus dh'ullaich agus bheachdaich iad air Plana Obrach Comataidh a chaidh ath-sgrùdadh aig gach coinneamh.
- Rinn a' Chomataidh lèirmheas air aithisg air Dìon Dàta aig dà choinneimh.
- Rinn a' Chomataidh ath-sgrùdadh agus deasbad air Aithisg Seasmhachd Saidhbear.
- Rinn a' Chomataidh ath-sgrùdadh air, agus thug iad aonta ris, an Aithris Riaghlaidh mar phàirt den bheachdachadh aca air na cunntasan deireannach, mus do mhol iad na cunntasan dhan Bhòrd-stiùiridh agus mus deach an soidhneadh leis an Oifigear Chunntachail.
- Bheachdaich a' Chomataidh air, agus dh'aontaich iad ri, planaichean sgrùdaidh airson an àm ri teachd. Dh'aontaich a' Chomataidh ris a' phlana obrach in-sgrùdaidh airson 2023/24 mar phàirt den Mheasadh Feumalachdan Sgrùdaidh leis an in-sgrùdaire Wylie & Bisset. Dh'aontaich a' Chomataidh cuideachd ri plana airson sgrùdadh bhon taobh a-muigh airson 2022/23 agus chùm iad sùil air adhartas le bhith a' libhrigeadh an sgrùdaidh taobh a-muigh, air an robh dàil.
- Bha a' Chomataidh den bheachd gun robh an dreachd litir-dhearbhaidh bhon bhuidhinn gu Sgrùdadh Alba, an neach-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh, na dheagh riochdachadh de shuidheachadh na buidhne a thaobh ullachadh nan cunntasan airson 2022/23 agus de dh'obrachadh modhan ionmhais agus modhan smachd na buidhne san fharsaingeachd thar na bliadhna.

In-sgrùdadh

Rè ùine na h-aithisge seo, chaidh ochd aithisgean riaghlaidh a chur air beulaibh na Comataidh. Chaidh ath-sgrùdadh cuideachd a dhèanamh air aithisg air mar a bhios Molaidhean In-sgrùdaidh air an Cur an Gníomh. Tha na co-dhùnaidhean agus na molaidhean airson gnìomhan mar thoradh orra air an rangachadh a rèir measadh an luchd-in-sgrùdaidh air cho cudromach 's a tha na laigsean sin a thaobh riaghladh èifeachdach na buidhne.

Is e beachd nan In-sgrùdairean airson na bliadhna 2023/24 gu bheil "pròiseasan riaghlaidh, smachd agus riaghladh chunnartan iomchaidh agus èifeachdach aig Bòrd na Gàidhlig gus amasan na Buidhne a choileanadh nuair a rinn sinn an obair sgrùdaidh againn. Nar beachd-ne, tha ullachaidhean iomchaidh aig a' Bhuidhinn gus luach an airgid a bhrosnachadh agus gus seo fhaighinn."

Tha Clàr a h-Aon gu h-ìosal a' toirt dhuinn a' cho-dhùnaidh san fharsaingeachd agus geàrr-chunntas de dh'àireamh nam molaidhean in-sgrùdaidh, air an seòrsachadh a rèir na h-ìre riosg a chaidh a mheasadh leis an luchd in-sgrùdaidh, airson nan aithisgean a tha air am mìneachadh ann am Plana In-sgrùdaidh 2023/24.

Clàr a h-Aon: Geàrr-chunntas air Co-dhùnaidhean In-sgrùdaidh 2023/24

Geàrr-chunntas air Co-dhùnaidhean In-sgrùdaidh					
Raon Sgrùdaidh	Co-dhùnadh san Fharsaingeachd	Rangachadh nam molaidhean			Raointean chleachdadh
		Àrd	Meadhanach	Ìosal	
Lèirmheas air Siosteam Òrdughan Ceannachd	Làidir	0	0	0	4
Stiùireadh Coileanadh Luchd-obrach	Làidir	0	0	1	6
Tabhartasan do Bhuidhnean Gàidhlig	Làidir	0	0	1	5
Lèirmheas air an Siostam Ionmhas ùr	Làidir	0	0	1	2
Trusadh Luchd-obrach agus Planadh Leantainneachd	Lag	2	3	0	5
Stiùireadh Fiosrachadh agus Tèireantachd	Làidir	0	0	1	9
Rianachd Mhì-chinntean	Susbainteach	0	1	0	6
Buidhnean Taobh a-muigh - Stiùireadh Coileanaidh*	Làidir	0	0	2	4
Leanmhainn*	Làidir	0	1	0	n/a
Iomlan		2	5	6	41
Iomlan 2022/23 airson adhbharan comais		0	1	2	55

*Toraidhean Sgrùdaidhean a chaidh aithris ann an 2024/25

Roinnean-seòrsa airson Èifeachdas Smachd air an taobh a-staigh

Ann am mòran bhuidhnean, 's e dìreach na molaidhean le àrd-phrìomhachais a tha air am meas cudromach gu ro-innleachdail a bhios air an toirt dhan Chomataidh mar as trice. Airson a bhith follaiseach, agus a' leantainn deagh chleachdadh, thèid fios a chumail ris a' Chomataidh mu gach moladh a nì na h-in-sgrùdairean, tro bhith a' beachdachadh air na làn aithisgean riaghlaidh às dèidh gach lèirmheas sgrùdaidh.

Tha a' Chomataidh air freagairtean riaghlaidh aontachadh ris a h-uile moladh a chaidh a dhèanamh agus tha i a' cumail sùil air adhartas.

Sgrùdadh bhon taobh a-muigh

Bheachdaich a' Chomataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd air aithisg Sgrùdadh Alba dhan fheadhainn a tha an urra ri riaghladh a thaobh sgrùdadh chunntasan 2022/23 aig a' choinneimh aice air 30 Samhain 2023.

Chaidh na cunntasan agus aithisg an neach-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh airson 2022/23 a dheasbad agus aontachadh leis a' Chomataidh agus chaidh am moladh dhan Bhòrd-stiùiridh. Chaidh na cunntasan a shoidhnigeadh leis a' Cheannard mar Oifigear Cunntachail agus chaidh an cur air adhart dhan Àrd-neach-sgrùdaidh agus an cur air beulaibh Pàrlamaid na h-Alba air 18 Dùbhlachd 2023.

Thaisbean an luchd-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh am Plana Sgrùdaidh Bliadhnail airson 2023/24 aig coinneamh sa Ghearran 2024 agus chaidh aontachadh leis a' Chomataidh.

Riaghladh Mhi-chinntean Ro-innleachdail

Chaidh clàr mhi-chinntean ro-innleachdail na buidhne ath-sgrùdadh tron bhliadhna leis a' Chomataidh agus leis an làn Bhòrd-sgrùdaidh, a' dèanamh cinnteach gu bheil e a' nochdadh prìomhachasan lìbhrigidh agus àrainneachd ro-innleachdail na buidhne agus e a' lìbhrigeadh a' Phlana Chorporra. Faodaidh am Bòrd-stiùiridh an clàr mhi-chinntean ro-innleachdail fhaicinn agus faodaidh e beachdan a thoirt seachad air gach ràithe nuair a bhios e a' beachdachadh air aithrisean coileanaidh nas fharsainghe.

Co-dhùnaidhean

Tha a' Chomataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd den bheachd gu bheil i air a bhith soirbheachail ann a bhith a' toirt air adhart prìomhachasan riaghlaidh agus in-smachd a' Bhùird-stiùiridh rè ùine na h-aithisg bliadhnail seo.

Tha a' Chomataidh air a dhol an sàs ann an cùisean a chaidh a chomharrachadh leis an luchd-sgrùdaidh a-staigh agus a-muigh aig a' bhuidhinn, agus le oifigearan na buidhne. Tha a' Chomataidh air aithisgean fhaighinn air cùisean a chaidh a thogail, air beachdachadh air molaidhean a chaidh a dhèanamh; agus air freagairtean is gnìomhan aontachadh. Thug a' Chomataidh cumadh air, agus dh'aontaich i, am plana sgrùdaidh iomlan, agus thug i stiùireadh do na h-in-sgrùdairean air an dòigh-obrach agus prògram obrach aca. Tha a Chomataidh cuideachd air sùil a chumail air lìbhrigeadh a rèir planaichean gnìomh aontaichte.

Cumaidh a Chomataidh oirre a' dèiligeadh ri prìomh chùisean a thaobh in-smachd agus a bhith a' cruthachadh phròiseasan iomchaidh taobh a-staigh na buidhne.

Cumaidh a' Chomataidh oirre cuideachd a' cumail sùil air dòigh-obrach agus dòigh-làimhseachaidh na buidhne a thaobh rianachd mhi-chinntean, agus air taobhan nas fharsainghe de riaghladh corporra. Gu sònraichte, feuchaidh buill ri dhèanamh cinnteach gun tèid leasan ionnsachadh bho ghnàth-eòlas obrachaidh agus far an gabh e dèanamh gum bi leasachaidhean ann an siostaman BnG mar thoradh air ionnsachadh bho ath-sgrùdaidhean air cleachdaidhean obrach.

5.1 PT1

Bu toil leam taing a thoirt do Bhuill eile a' Bhùird-stiùiridh agus do na bhuill cho-thaghte air a' Chomataidh airson an cuid obrach. Bu mhath leam taing a thoirt dhan sgioba stiùiridh agus dhan sgioba rianachd cuideachd airson an cuid taic ann a bhith a' cur choinneamhan comataidh air dòigh agus ag ullachadh phàipearan air seo agus airson an deòin, agus an d'icheall a bhith a' cur leasachaidhean an sàs san dòigh sa bheil sinn ag obair.

Bu toil leam taing a thoirt dhan luchd-sgrùdaidh a-staigh is a-muigh againn a tha air na coinneamhan a fhrithhealadh tro àm na h-aithisge seo gus aithisgean a thoirt seachad agus gus comhairle èifeachdach a thoirt dhuinn.

Stewart MacLeòid

Cathraiche, Comataidh Sgrùdaidh agus Dearbhachd

An Cèitean 2024

Leas-phàipear A

Ballrachd Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd Bhòrd na Gàidhlig

An Giblean 2023 gus Am Màrt 2024

Buill:

Stewart MacLeòid (Cathraiche)

Jennifer Gilmour

Seonaidh Charity (Ball Comataidh gu 19/09/23)

Raibeart MacFhionghain (Ball co-thaghte)

Dòmhnall Mac a' Phì (Ball Comataidh bho 21/11/23)

Raibeart Dunbar (Ball Comataidh bho 21/11/23)

Frithealadh:

Làthaireachd:

Ball	Àireamh nan coinneamhan 2023/24	Làthaireachd
Stewart MacLeòid (Cathraiche)	5	5
Jennifer Gilmour	5	4
Seonaidh Charity	2	2
Raibeart MacFhionghain	5	5
Dòmhnall Mac a' Phì	3	3
Raibeart Dunbar	3	0

An Làthair gu cunbhalach:

Sgioba-stiùiridh

Shona Nicllinnein, Ceannard is Oifigear Cunntachail (gu 19/09/2023)

Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard is Oifigear Cunntachail (bho 21/11/2023)

Nicola Pearson, Ceann an Ionmhais is Cùisean Corporra

Sgrùdadh Alba

Brian Battison, Manaidsear Sgrùdaidh

Wylie & Bissett LLP

Susan Brook, Àrd-mhanaidsear In-sgrùdaidh

TKM Consulting

Liz Nic an Tàilleir, Oifigear Dìon Dàta

5.1 PT1

Luchd-frithealaidh corra uair:

Bòrd na Gàidhlig

Karen Nic a' Ghobhainn, Manaidsear Gnìomhan

Wylie & Bissett LLP

Neil Hamilton, Neach-sgrùdaidh Taobh a-staigh

Annual report to the Board from the Audit and Assurance Committee

Background

The Audit and Assurance Committee (AAC) is required to report annually to the full Board on its activities over the year, and on the reports presented to the Committee by the organisation's internal and external auditors.

This Annual Report is presented on behalf of the Audit and Assurance Committee to cover the period of its operations from April 2023 to March 2024.

Overview

- The period of this Annual Report covers consideration of final accounts for 2022/23, together with associated reports from the organisation's external auditors.
- The Committee has also continued to have oversight of the work of the organisation's internal auditors and consider reports issued by them.
- The Committee met five times over the period covered by this report.

Work of the Committee

Meetings of the AAC

Annex A lists the membership of the Committee over the period and the regular attendees from the Leadership Team, external auditors, Audit Scotland and internal auditors, Wylie & Bisset.

The AAC held meetings on 23 May 2023, 19 September 2023, 21 November 2023, 30 November 2023 and 20 February 2024. In accordance with good practice, the Committee met privately with the internal and external auditors at the end of committee meetings when required. The Chair held meetings with officers and the Chair of the Board during the year and presented the minutes of each Committee meeting to the following Board meeting. The Chair provides information to Board on reports that have been through AAC and then presented to Board for approval or noting.

Key Activities

In addition to reports from the organisation's Internal and external auditors, considered in further detail below, the Committee also considered a number of other issues throughout the year:

- The Committee continued to take a strategic oversight of the organisation's risk management strategy and considered the strategic risk register at every meeting in 2023/24. The Committee has considered the appropriateness of coverage of the strategic risk register throughout the year, and adequacy of mitigation action, in periods between full Board considerations of risk management.
- Members of the Committee undertook training on an Effective Audit and Risk Committee and Cyber Resilience in the year 2023/24.
- The Committee reviewed and updated its Terms of Reference, and prepared and considered a Committee Work Plan which was reviewed at every meeting.
- The Committee reviewed a report on Data Protection at two meetings.
- The Committee reviewed and discussed a Cyber Resilience Report.

5.1 PT1

- The Committee reviewed and approved the Governance Statement as part of its consideration of final accounts, prior to recommending the accounts to the Board and their signature by the Accountable Officer.
- The Committee gave consideration and agreement to forward audit activity plans. The Committee agreed the plan of internal audit activity for 2023/24 as part of the Audit Needs Assessment by the internal auditors Wylie & Bisset. The Committee also agreed plan for the 2022/23 external audit and oversaw progress in delivery of the delayed external audit.
- The Committee considered the draft letter of representation from the organisation to Audit Scotland, the external auditor, prior to its signature by the Accountable Officer as an appropriate reflection of the organisation’s position for preparation of the accounts for 2022/23 and conduct of the financial and wider control procedures over the course of the year.

Internal Audit

Over the course of the period of this report, eight management reports were presented to the Committee. A further report on Internal Audit Recommendations Follow-up was also reviewed during the period. The findings and consequent recommendations for action are graded according to the internal auditors’ assessment of the significance of the underlying weakness to the effective management of the organisation.

The Internal Audit opinion for the year 2023/24 is that “Bòrd na Gàidhlig did have adequate and effective risk management, control and governance processes to manage its achievement of the Organisation’s objectives at the time of our audit work. In our opinion, the Organisation has proper arrangements to promote and secure value for money.”

Table One below presents the overall conclusion and a summary of the number of internal audit recommendations, classified according to the degree of risk assessed by the internal auditors, for the reports set out in the Internal Audit Plan 2023/24.

Table One: Summary of 2023/24 Internal Audit Findings

Summary of Internal Audit Findings					
Audit Area	Overall Conclusion	Recommendation grading			Areas of good practice
		High	Medium	Low	
Purchase Order System Review	Strong	0	0	0	4
Employee Performance Management	Strong	0	0	1	6
Grants to Gaelic Organisations	Strong	0	0	1	5
Review of Finance System	Strong	0	0	1	2
Staff Recruitment and Succession Planning	Weak	2	3	0	5
Information Security and Management	Strong	0	0	1	9
Risk Management	Substantial	0	1	0	6
External Organisations Performance Management *	Strong	0	0	2	4
Annual follow-up *	Strong	0	1	0	n/a
Total		2	5	6	41
2022/23 Total for comparison		0	1	2	55

* Audit findings reported in 2024/25

Internal Control Effectiveness Categories

In many organisations, only high priority recommendations which are typically considered to have strategic importance are brought to the attention of the Committee. In line with transparency and best practice the Committee is made aware of all recommendations made by the internal auditors, through consideration of full management reports following each audit review.

The Committee has agreed management responses to all recommendations made and continues to monitor progress made.

External Audit

The Audit & Assurance Committee considered Audit Scotland's report to those charged with governance on the audit of the 2022/23 accounts at its meeting of 30 November 2023.

The accounts and external auditor's report for 2022/23 were considered and approved by the Committee and recommended to the Board. The accounts were signed by the Chief Executive as Accountable Officer and Audit Scotland on 15th December 2023, submitted to the Auditor General, and laid before the Scottish Parliament on 18th December 2023.

The Annual Audit Plan for 2023/24 was presented by the external auditors to the February 2024 meeting where it was approved by the Committee.

Strategic Risk Management

The organisation's strategic risk register has been reviewed during the year by the Committee and full Board, ensuring it reflects the delivery priorities and strategic environment of the organisation in its delivery of the Corporate Plan. The Board has sight of the strategic risk register and is able to comment on it quarterly, while considering wider corporate performance reports.

Conclusions

The Audit and Assurance Committee considers that it has been successful in progressing the Board's governance and internal control priorities during the period covered by this annual report.

The Committee has engaged through the year with issues identified by the organisation's internal and external auditors, and also by the organisation's officers. The Committee has received reports on issues raised, considered recommendations made, and approved responses and actions. The Committee has shaped and approved the overall audit plan and has guided the direction and approach of the internal auditors and their programme of work. The Committee has also monitored delivery against approved action plans.

The Committee will continue to address key issues of internal control and the development of appropriate processes within the organisation.

The Committee will continue to have oversight of the organisation's approach to and handling of risk management, and of wider aspects of corporate governance. In particular, members will seek to ensure that lessons are learned from operational experience and that wherever possible reviews of working practices and learning from them lead to improvements in BnG's systems.

I would like to thank my fellow Board members and co-opted members who served on the Committee for their contribution. I would also like to thank the leadership team and the administration team for their support

5.1 PT1

in facilitating and in their preparation of papers for the Committee meetings and in their willingness and determination to implement improvements in the way we work.

I also want to thank our internal and external auditors who have attended the meetings throughout the period reported to present reports and provide effective advice.

Stewart MacLeod

Chair, Audit and Assurance Committee

May 2024

Annex A

Membership of the Bòrd na Gàidhlig Audit and Assurance Committee

April 2023 to March 2024

Members:

Stewart MacLeod (Chair)

Jennifer Gilmour

Seonaidh Charity (Committee Member until 19/09/23)

Robert MacKinnon (co-opted Member)

Donald MacPhee (Committee Member from 21/11/23)

Robert Dunbar (Committee Member from 21/11/23)

Attendance:

Member	Number of meetings 2023/24	Attendance
Stewart MacLeod (Chair)	5	5
Jennifer Gilmour	5	4
Seonaidh Charity	2	2
Robert MacKinnon	5	5
Donald MacPhee	3	3
Robert Dunbar	3	0

Regular Attendees:

Leadership Team

Shona MacLennan, Ceannard & Accountable Officer (until 19/09/2023)

Ealasaid MacDonald, Ceannard & Accountable Officer (from 21/11/2023)

Nicola Pearson, Head of Finance & Corporate Affairs

Audit Scotland

Brian Battison, Audit Manager

Wylie & Bissett LLP

Susan Brook, Senior Internal Audit Manager

TKM Consulting

Liz Taylor, Data Protection Officer

5.1 PT1

Occasional Attendees:

Bòrd na Gàidhlig

Karen Smith, Operations Manager

Wylie & Bissett LLP

Neil Hamilton, Internal Auditor

Aithisg Bhliadhnail na Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan dhan Bhòrd-stiùiridh

Cùl-fhiosrachadh

Bidh a' Chomataidh Poileasaidh is Ghoireasan (CPG) a' dèanamh aithris gach bliadhna dhan Bhòrd-stiùiridh air a h-obair thar na bliadhna, agus air na h-aithisgean a chaidh a thoirt dhan Chomataidh le luchd-rannsachaidh is eile.

Tha an Aithisg Bhliadhnail seo air a toirt seachad às leth na Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan agus i a' coimhead air a h-obair eadar an Giblean 2023 agus am Màrt 2024.

Tar-shealladh

- Tha ùine na h-Aithisg Bhliadhnail seo a' gabhail a-steach beachdachadh air na cunntasan deireannach airson 2023/24.
- Tha a' Chomataidh air a bhith a' cumail sùil air obair oifigearan agus luchd-rannsachaidh a chaidh a chur air bhonn leis a' bhuidhinn.
- Choinnich a' Chomataidh ochd tursan rè àm na h-aithisg seo.

Obar na Comataidh

Coinneamhan CPG

Tha Leas-phàipear A a' liostadh ballrachd na Comataidh thar na h-ùine cho math ri luchd-frithealaidh cunbhalach bhon Sgioba-stiùiridh.

Chùm CPG coinneamhan air 09 Cèitean 2023; 25 Iuchar 2023; 17 Lùnastal 2023; 05 Sultain 2023; 07 Samhain 2023; 19 Dùbhlachd 2023; 06 Gearran 2024 and 28 Màrt 2024. Chaidh na coinneamhan uile a chraoladh beò air Teams Live. Thug Cathraiche na CPG seachad dreachd de na geàrr-chunntasan airson seachd de na coinneamhan aig CPG dhan ath choinneimh Bùird-stiùiridh.

Prìomh ghnìomhan

A bharrachd air aithisgean bhon luchd-stiùiridh air adhartas air plana gnìomh 2022-23 agus aithisgean ionmhais, bheachdaich a' Chomataidh air grunn chùisean eile tron bhliadhna:

- Tha dleastanas air a' Chomataidh gus planaichean Gàidhlig a sgrùdadh agus aontachadh. Thèid na planaichean seo a sgrùdadh leis an Sgioba Stiùiridh mus tèid iad air adhart dhan Chomataidh. Tron ùine Giblean 2023 gu Màrt 2024, dh'aontaich a' Chomataidh ri Amasan Àrd-ìre aig ochd buidhnean (Gaileiridhean Nàiseanta na h-Alba. Comhairle Siorrachd Rinn Friù an Ear, Ùghdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaidh Ruaidh, Leabharlann Nàiseanta na h-Alba, Comhairle Siorrachd Dhùn Bhreatainn an Ear, UHI a Tuath, an Iar is Innse Gall, Comhairle Siorrachd Àir a Tuath agus Oilthigh Obar Dheathain) agus ri 22 Planaichean Gàidhlig (Seirbhis Ambaileans na h-Alba, Seirbhis Smàlaidh is Teasairginn na h-Alba, Poileas Alba, Iomart na Gàidhealtachd is nan Eilean, Oilthigh na Gàidhealtachd is nan Eilean, Comhairle Siorrachd Obar Dheathain, Comhairle Baile Obar Dheathain, Comhairle Crìochan na h-Alba, spòrsalba, Comhairle Baile Ghlaschu, Taighean-Tasgaidh Nàiseanta Alba, Alba Chruthachail, Coilltearachd na h-Alba, NHS na Gàidhealtachd, Comhairle nan Eilean Siar, Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba, Visit Alba, Àrainneachd Eachdraidheil Alba, Oilthigh Ghlaschu, Gailearaidhean Nàiseanta na h-Alba, Comhairle Siorrachd Àir an Ear agus Comhairle Siorrachd Rinn Friù).

- Dh'aontaich CPG ris an dreachd buidseat airson 24/25 agus mhol iad dhan Bhòrd-stiùiridh e.
- Dh'aontaich CPG grunn iarrtasan taic-airgid. Dh'aontaich a' Chomataidh ris na Prìomhachasan is Bun-riaghailtean aig Sgeamaichean Taic-airgid ùra 2023/24.
- Fhuair a' Chomataidh aithisg air buaidh taic BnG air obair òigridh is chuir iad fàilte air an adhartas.
- Fhuair a' Chomataidh aithisgean cunbhalach air cuspairean co-cheangailte ri ionmhas agus adhartas le Plana Ghnìomh 22/23. Fhuair iad cuideachd aithisgean air feachd-obrach, a' gabhail a-staigh aithisg bheachdan luchd-obrach, trèanadh is leasachadh, slàinte is sàbhailteachd agus pàrantan corporra.
- Fhuair a' Chomataidh aithisgean cunbhalach air cuspairean co-cheangailte ri foghlaim, mar eisimpleir adhartas air fòghlam àrd-sgoile agus adhartas air a' trusadh agus a' gleidheadh luchd-teagaisg.
- Dh'aontaich a' Chomataidh ris na poileasaidhean a leanas: Rianachd Coileanaidh; Dìon Dàta; Rianachd Fiosrachaidh is Clàran; Fhaclan Faire; Tèarainteachd Dhidseatach; Smachd air Inntreigeadh; Post-d agus Cleachdadh an Eadar-Lìn agus Cleachdadh Iomchaidh.
- Chaidh taisbeanaidhean a thoirt dhan Chomataidh bho Fèisean nan Gàidheal, Ionad Chalum Chille Ìle, Seachdain na Gàidhlig agus Acair.

Co-dhùnaidhean

Tha a' Chomataidh Poileasaidh is Ghoireasan den bheachd gu bheil i air a bhith soirbheachail ann a bhith a' toirt air adhart prìomhachasan corporra a' Bhùird-stiùiridh rè ùine na h-aithisg bliadhna seo.

Feuchaidh a' Chomataidh ri sùil a chumail air dòigh-obrach agus dòigh-làimhseachaidh na buidhne a thaobh prìomhachasan corporra, eadar poileasaidhean, ro-innleachdan agus goireasan a chur gu feum anns an dòigh as èifeachdaiche.

Bu toil leam taing a thoirt do Bhuill eile a' Bhùird-stiùiridh a bha air a' CPG. Bu mhath leam taing a thoirt dhan Sgioba-stiùiridh agus dhan Sgioba Rianachd cuideachd airson an cuid taice ann a bhith a' cur coinneamhan comataidh air dòigh agus ag ullachadh phàipearan agus airson an deòin, agus an dìcheall a bhith daonnan a' feuchainn ri piseach a thoirt air an dòigh sa bheil sinn ag obair.

Seonaidh Charity

Cathraiche

An Cèitean 2024

Eàrr-ràdh A**Ballrachd Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan aig Bòrd na Gàidhlig****Giblean 2023 gu Màrt 2024****Buill:**

Nicola NicThòmais (Cathraiche gu 31/12/2023)

Seonaidh Charity (Cathraiche bho 01/01/2024)

Dòmhnall MacAoidh

Màiri T NicAonghais (Ball Chomataidh gu 05/09/2023)

Coinneach MacIomhair (Ball co-thaghte gu 06/02/2024)

Michelle NicLeòid (Ball Chomataidh bho 07/11/2023)

John Neil Dòmhnallach (Ball Chomataidh bho 07/11/2023)

Làthaireachd:

Ball	Àireamh de choinneamhan 2023-24	Làthaireachd
Nicola NicThòmais	6	6
Seonaidh Charity	3	3
Màiri NicAonghais	4	4
Dòmhnall MacAoidh	8	6
Coinneach MacIomhair	7	2
Michelle NicLeòid	4	4
John Neil Dòmhnallach	4	4

An Làthair gu cunbhalach: Sgioba-stiùiridh

Shona NicIlinnein (gu 05/09/2023)

Ealasaid Dhòmhnallach (bho 07/11/2023)

Nicola Pearson

Iain Mac a' Mhaoilein

Jennifer McHarrie

5.1 PT2

An Làthair gu neo-chunbhalach:

Oifigearan

Steven Kellow

Christie Nicllleathain

Karen Nic a' Ghobhainn

Taobh a-muigh

Cha robh gin ann.

Annual Report to the Board from the Policy and Resources Committee

Background

The Policy and Resources Committee (PRC) reports annually to the Board on its activities over the year, and on the reports presented to the Committee by researchers and others.

This Annual Report is presented on behalf of the Policy and Resources Committee to cover the period April 2023 to March 2024.

Overview

- The period of this Annual Report covers consideration of final accounts for 2023/24.
- The Committee has continued to have oversight of the work of officers and external research commissioned by the organisation.
- The Committee met eight times during the period covered by this report.

Work of the Committee

Meetings of the PRC

Annex A lists the membership of the Committee over the period and the regular attendees from the Leadership Team.

The PRC held meetings on 09 May 2023; 25 July 2023; 17 August 2023; 05 September 2023; 07 November 2023; 19 December 2023; 06 February 2024 and 28 March 2024. All of these meetings were broadcast live via Teams Live. The PRC Chair presented a draft of the minutes of seven meetings to the following Board meeting.

Key Activities

In addition to management reports on progress with the operational plan 2022-23 and financial reports, the Committee also considered a number of other issues throughout the year:

- The Committee has responsibility for scrutinising and approving Gaelic language plans. These are considered in detail by the Leadership Team before being submitted to the Committee. During the period April 2023 – March 2024, the Committee agreed the High Level Aims for eight organisations (National Galleries of Scotland, East Renfrewshire Council, Cairngorm National Park Authority, National Library of Scotland, East Dunbartonshire Council, UHI North, West and Hebrides, North Ayrshire Council and The University of Aberdeen) and 22 Gaelic Language Plans (Scottish Ambulance Service, Scottish Fire and Rescue Service, Police Scotland, Highlands and Islands Enterprise, University of the Highlands and Islands, Aberdeenshire Council, Aberdeen City Council, Scottish Borders Council, sportscotland, Glasgow City Council, National Museums Scotland, Creative Scotland, Scottish Forestry, NHS Highland, Comhairle nan Eilean Siar, Scottish Parliament Corporate Body, Visit Scotland, Historic Environment Scotland, University of Glasgow, National Galleries of Scotland, East Ayrshire Council and Renfrewshire Council).
- The Committee approved the draft budget 24/25 and recommended it to the Board.
- The Committee agreed a number of funding applications. The Committee agreed the new Priorities and Rules for 2023/24 Funding Schemes.

- The Committee received a report on the impact of BnG support on youth work and welcomed the progress.
- The Committee received regular reports on finance and progression of the Operational Plan for 22/23. They also received reports on staffing including the staff survey, training and development and health and safety.
- The Committee received regular reports on education topics, such as progress with Gaelic secondary education and progress on teacher recruitment and retention.
- The Committee agreed the following policies: Performance Management; Data Protection; Information and Records Management; Passwords; Cyber Resilience; Access Control; Email and Internet Use; and Acceptable Use.
- The Committee received presentations from Fèisean nan Gàidheal, Islay Gaelic Centre, Seachdain na Gàidhlig and Acair about their work.

Conclusions

The Policy and Resources Committee considers that it has been successful in progressing the Board's corporate priorities during the period covered by this annual report.

The Committee will seek to continue to have oversight of the organisation's corporate priorities, through strategies, policies and the most effective use of resources.

I would like to thank my fellow Board members who served on the PRC. I would also like to thank the Leadership Team and the Administration Team for their support in facilitating and in their preparation of papers for the Committee meetings and in their willingness, and determination, to continually strive for improving the way we work.

Seonaidh Charity

Chair

May 2024

Annex A

Membership of the Bòrd na Gàidhlig Policy and Resources Committee

April 2023 to March 2024

Members:

Nicola Thomson (Chair until 31/12/2023)

Seonaidh Charity (Chair from 01/01/2024)

Donald MacKay

Mary T MacInnes (Committee Member until 05/09/2023)

Kenneth MacIver (co-opted Member gu 06/02/2024)

Michelle MacLeod (Committee Member from 07/11/2023)

John Neil MacDonald (Committee Member from 07/11/2023)

Attendance:

Member	Number of meetings 2023-24	Attendance
Nicola Thomson	6	6
Seonaidh Charity	3	3
Mary MacInnes	4	4
Donald MacKay	8	6
Kenneth MacIver	7	2
Michelle MacLeod	4	4
John Neil MacDonald	4	4

Regular Attendees:

Leadership Team

Shona MacLennan (until 05/09/2023)

Ealasaid MacDonald (from 07/11/2023)

Nicola Pearson

Iain MacMillan

Jennifer McHarrie

5.1 PT2

Occasional Attendees:

Officers

Steven Kellow

Christie MacLean

Karen Smith

External Attendees:

There were none.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Plana Trèanaidh
Gnìomh a dhìth:	Ri Aontachadh
Àireamh pàipear:	06.1
Neach-labhairt:	Karen Nic a Ghobhainn, Manaidsear Gnìomhan
Pàipearan-taic:	PT1 Plana Trèanaidh

1. Adhbhar

1.1. Tha am pàipear seo airson na prìomhachasan airson trèanadh is leasachadh airson 2024/25 a thaisbeanadh.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

2.1. Is e am plana trèanaidh am prìomh dhòigh air dèanamh cinnteach gu bheil Bòrd na Gàidhlig a' planadh agus a' measadh trèanadh is leasachadh airson na buidhne, sgiobaidhean agus daoine fa leth. Tha am plana stèidhichte air feumalachdan aig na trì ìrean seo.

2.2. Airson gach neach fa leth, thathar ag ath-sgrùdadh feumalachdan gu foirmeil a' cleachdadh plana leasachaidh pearsanta agus airson luchd-obrach bidh ath-sgrùdaidhean cunbhalach mar phàirt den t-siostam plana obrach pearsanta. Tha feumalachdan trèanaidh buill a' bhùird agus a' Cheannaird cuideachd air an ath-sgrùdadh mar phàirt den phròiseas measaidh bhliadhnail.

2.3. Tha slighean neo-foirmeil ann cuideachd gus feumalachdan trèanaidh is leasachaidh a chomharrachadh, leithid atharrachaidhean ann an siostaman agus cleachdaidhean, a bharrachd air toirt a-steach poileasaidhean ùra no atharraichte agus dleastanasan atharraichte. Tha na pròiseasan sin air an gabhail a-steach sa Phoileasaidh Trèanaidh is Leasachaidh.

2.4. 'S e sgrìobhainn beò a th' anns a' phlana trèanaidh a leasaicheas tron bhliadhna le bhith cur ris na riatanasan ùra.

3. Moladh

3.1. Gun aontaich am Bòrd-stiùiridh ris an fhiosrachadh san aithisg seo.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

4.1. Buaidhean air Ionmhas: Tha am plana taobh a-staigh a' bhuidseit.

- 4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Tha am plana trèanaidh air leth cudromach airson dèanamh cinnteach gum faigh luchd-obrach agus am bòrd-stiùiridh cothrom air an ionnsachadh a tha a dhìth gus an urrainn dhaibh uile an dreuchdan a choileanadh gu h-èifeachdach, agus le misneachd.
- 4.3. Buaidhean air Trèanadh: Is e seo am prìomh inneal airson trèanadh a phlanadh agus a mheasadh.
- 4.4. Ceanglaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Tha seo a' cur ris an t-amas gum bi Bòrd na Gàidhlig a' leasachadh na dòighean obrach aige.
- 4.5. Buaidhean air Cliù: Tha buaidh aig a' phlana air comas na buidhne an gnìomhan a lìbhrigeadh gu h-èifeachdach, agus mar sin a' toirt buaidh air a cliù.
- 4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Tha gnìomhan anns a' phlana a bheir seachad deagh chleachdaidhean slàinte is sàbhailteachd agus sunnd.
- 4.7. Buaidhean Laghail: Bheir cuid den trèanadh agus leasachadh comas don bhuidheann dèanamh cinnteach gu bheil i ag obair a rèir dleastanasan reachdail.
- 4.8. Buaidhean air Co-ionannachd: Tha trèanadh air co-ionannachd agus iomadachd mar phàirt den phlana.
- 4.9. Buaidhean air an Àrainneachd: Chan eil

5. Ceanglaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☒	Clann is Òigridh	☐
Cultar	☐	Coimhearsnachdan	☐
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☐	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☒	Eaconomaidh	☐
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

- 6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don phàipear seo air 13 Ògmhios 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

- 7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Plana Trèanaidh 2024-25

Ro-ràdh

Is e sgrìobhainn beò a th' anns a' phlana trèanaidh a tha a' toirt còmhla feumalachdan trèanaidh na buidhne, sgiobaidhean agus daoine fa leth gus am bi pròiseas soilleir ann a tha a' leantainn bho a bhith a' comharrachadh feumalachdan trèanaidh is leasachaidh gu luachadh.

Tha am plana a' mìneachadh na prìomh chuspairean airson na bliadhna 2024/25, còmhla ri buidseat agus cosgaisean trèanaidh san amharc. Bidh na cosgaisean sin ag atharrachadh mar a thèid gnìomhan eile a chomharrachadh tron bhliadhna.

Luachan

Ann an 2019, dh'aontaich sinn còig luachan, a tha sinn ag amas air an toirt a-steach anns gach nì a nì sinn. Is iad:

- 1) Taic
- 2) Atharrachadh
- 3) Conaltradh
- 4) Earbsa
- 5) Spèis

Poileasaidhean, Siostaman agus Pròiseasan

Tha am plana trèanaidh stèidhichte air a' phoileasaidh ionnsachaidh is leasachaidh. Tha seo a' mìneachadh amasan trèanaidh is ionnsachadh a bharrachd air na pròiseasan a thathar a' cleachdadh airson feumalachdan a chomharrachadh. Is iad na prìomh shiostaman foirmeil airson daoine fa leth:

- Planaichean leasachaidh pearsanta (luchd-obrach agus buill a' bhùird-stiùiridh)
- Planaichean obrach pearsanta (luchd-obrach)
- Measaidhean bhliadhnail (buill a' bhùird-stiùiridh)
- Measaidhean 6-miosail (Ceannard)
- Foirmichean measaidh trèanaidh

A bharrachd orra sin, tha tachartasan ann a bhrosnaicheas feumalachdan trèanaidh is leasachaidh. Nam measg tha:

- Inntigeadh (airson luchd-obrach ùr agus buill a' bhùird)
- Atharraichean ann an dreuchdan agus/no dleastanasan
- Ro-ràdh poileasaidhean, siostaman no reachdas ùra
- Atharraichean ann an cleachdadh teicneòlais

Prìomhachasan na Buidhne

Bidh Bòrd na Gàidhlig a' leasachadh plana gnìomh gach bliadhna a tha a' mìneachadh nan gnìomhan airson na bliadhna ri teachd gus am plana corporra 5 bliadhna aca a bhuileachadh.

Thèid ùrachadh air a' phlana seo nuair a thèid am Plana Corporra 2023-28 fhoillseachadh agus Plana Gnìomh 2024-25 aontachadh leis a' Bhòrd-stiùiridh. An dràsta, tha sinn airson na prìomhachasan a' leanas a chumail airson trèanaidh 's a bhliadhna-sa.

- A' leasachadh sgilean SharePoint gus crìoch a chur air a' phròiseact airson rianachd chlàran
- Sgilean stiùireadh dhaoine, gus neartachadh sgilean taobh a-staigh na buidhne agus neartachadh dàimhean san sgioba air fad
- A' cleachdadh teicneòlas a th' againn mu-thrath gus an t-obrach agus na pròiseasan againn a' leasachadh
- A' trèanadh càch a chèile gus brosnachadh na sgilean a th' againn mu thrath taobh a-staigh na buidhne neo eadar com-pàirteachain.

A thuilleadh air na feumalachdan air an stiùireadh leis a' phlana gnìomh, tha feumalachdan leantainneach air an stiùireadh leis a' cho-theacsa obrachaidh againn. Nam measg tha:

- Leasachadh sgilean Gàidhlig
- Tèarainteachd fiosrachaidh
- Mothachadh saidhbear
- Pàrantan Corporra
- Gèilleadh ri riatanasan reachdail (Inbhean sa Bheatha Phoblaich, Saorsa an Fhiosrachaidh, Dleastanas Co-ionannachd san Roinn Phoblaich, Rianachd Chlàran, Dìon Dàta, Reachdas Cosnaidh, Slàinte is Sàbhailteachd, Aithris Bith-iomadachd, Solarachadh, Pàrantan Corporra msaa)
- A' buileachadh Riaghaltas na h-Alba, Sgrùdadh Alba agus riatanasan co-cheangailte ris (Air Bòrd, Luach as Fheàrr, Obair Chothromach, Leabhar-làimhe Ionmhais Poblach na h-Alba, Leabhar-làimhe Aithrisean Ionmhais, msaa)

Am Plana Trèanaidh

Tha an sgrìobhainn Excel a' clàradh liosta den trèanadh a tha san amharc don luchd-obrach agus do bhuill a' bhùird-stiùiridh air fad. Tha clàr a' sealltainn dè an trèanadh a tha a' tachairt gach mìos ann; cosgaisean trèanaidh a chaidh a chosg agus a tha rin cosg fhathast; liosta den trèanadh a chaidh a dhèanamh sna trì mìosan mu dheireadh; agus measadh air gach foirm measaidh.

Buidseat agus Cosgaisean

Is e an dreuchd buidseat iomlan airson 2024/25 £20,000. Mar a thachair anns na bliadhnaichean roimhe, tha coltas ann gun tèid a' mhòr-chuid de thrèanadh a chumail air-loidhne, a' lughdachadh gach cuid cosgaisean siubhail agus ùine siubhail. Tha seo a' leantainn an stiùireadh san Poileasaidh Àrainneachd agus cuideachd san Plana Siubhail Gnìomhachais aig Bòrd na Gàidhlig far a bheil seo iomchaidh.

Cothroman airson Trèanadh is Leasachaidh

Tha e riatanach dèanamh cinnteach gu bheil ùine ann airson ionnsachadh agus leasachadh a dhèanamh ma tha am plana trèanaidh gu bhith air a bhuileachadh. Tha dleastanas aig a' mhanaidsear-streatha ann a bhith a' dèanamh cinnteach nuair a thèid cothrom no tachartas trèanaidh aontachadh, gu bheil ùine ann airson an trèanadh a dhèanamh agus gu bheil seo mar phàirt den phròiseas airson aontachadh an gabh tachartas no cothrom ionnsachadh agus leasachadh a thoirt air adhart.

Chaidh an co-labhairt luchd-obrach 2024 a chumail aghaidh ri aghaidh thairis air dà là san Giblean ann am Peairt. A thaobh na prìomhachasan aig a bhuidheann aig an t-àm seo, cha robh e freagarrach trèanadh a dhèanamh mar phàirt den cho-labhairt ach thèid beachdachadh air seiseanan air Teams a dhèanamh mu bhios seo iomchaidh tron bhliadhna air pìosan fiosrachaidh feumail do luchd-obrach.

A bharrachd air gnìomhan foirmeil, tha grunn dhòighean neo-fhoirmeil ann a tha a' toirt a-steach ionnsachadh agus leasachadh annta, mar cleachdadh Viva Engage gus fiosrachadh a cho-roinn leis an sgioba air fad.

Tha e air fàs nas cunbhalach thar na bliadhnaichean a dh'fhalbh gus buaidh trèanaidh a ghlacadh, no a cheart cho cudromach, far nach deach am buaidh a dhìth a choileanadh. Mar sin, tha barrachd prìomhachas gu bhith air a chur air fios-air-ais a ghlacadh a' cleachdadh measaidhan gu cunbhalach mar phàirt den phlana trèanaidh ann an 2024/25.

Karen Nic a' Ghobhainn

Manaidsear Gnìomhan

10 An t-Ògmhios 2024

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Aithisg Slàinte is Sàbhailteachd
Gnìomh a dhìth:	Airson fiosrachadh
Àireamh pàipear:	6.2
Neach-labhairt:	Karen Nic a Ghobhainn, Manaidsear Gnìomhan
Pàipearan-taic:	Chan eil

1. Adhbhar

- 1.1. Tha am pàipear seo airson fios a chumail ris Am Bòrd-stiùiridh air slàinte is sàbhailteachd aig Bòrd na Gàidhlig thairis air a' bhliadhna 2023/24.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

- 2.1. Tha dleastanas air buill a' bhùird-stiùiridh a dhearbhadh gun tèid a h-uile oidhirp a dhèanamh gus dìon a thoirt dhan luchd-obrach tro phoileasaidh is siostaman airson slàinte is sàbhailteachd aig an ìre as àirde. Tha a' bhuidheann a' cleachdadh companaidh Peninsula gus taic a chumail rithe airson nan dleastanasan seo a choileanadh. Tha luchd-obrach Bòrd na Gàidhlig ag obair ann am measgachadh de shuidheachaidhean eadar oifisean is dachaighean.
- 2.2. Cha robh tubaist aig ìre 'reportable' aig Bòrd na Gàidhlig ann an 23/24.
- 2.3. Cha deach tubaist sam bith a chlàradh aig Bòrd na Gàidhlig ann an 23/24.
- 2.4. Ghluais Bòrd na Gàidhlig gu dòighean-obrach co-ghnè (Hybrid Working) ann an 2022 agus tha an sgioba air fad air a bhith ag obair ann am measgachadh de shuidheachaidhean gus an t-obair aca a choileanadh anns na dòighean seo.
- 2.5. Mar seo, chaidh Foirm Fèin-Measaidh air Uidheamachd Sgrìon Taisbeanadh (Display Screen Equipment Self Assessment Questionnaire) an cur a-mach gu luchd-obrach air fad a gabhail a-steach gach àite-obrach. Bha seo airson dearbhadh gun robh an sgioba mothachail air na dleastanasan slàinte is sàbhailteachd aca aig an taigh agus ann an t-oifisean agus gu bheil na goireasan iomchaidh aig gach neach airson na h-obrach aca a dhèanamh ann an dòigh sàbhailte.
- 2.6. Tha sinn air gluasad air falbh bho na riaghailtean againn a thaobh COVID-19 agus mar sin, tha sinn ag obrachadh le muinntir na h-oifisean agus Peninsula gus dearbhadh gu bheil a h-uile dad againn gu laghail gus cothroman dòighean-obrach co-ghnè a thoirt don sgioba air fad gu h-èifeachdach.

3. Moladh

3.1. Aire a thoirt don fhiosrachadh sa phàipear seo.

4. Prìomh Bhuidhean Ro-innleachdach

- 4.1. Buidhean air Ionmhas: Bidh buaidh air ionmhas le ceannachd uidheamachd is taic a bharrachd is thèid clàr a chumail air dè chaidh a chosg air uidheamachd airson gach àite-obrach.
- 4.2. Buidhean air Luchd-obrach: Leis na ceumannan a tha air an gabhail, thathar an dòchas gum bi deagh bhuidh air an luchd-obrach.
- 4.3. Buidhean air Trèanadh: Tha na ceumannan seo a' toirt buaidh air trèanadh agus thèid trèanadh sam bith a tha a dhìth a thabhainn.
- 4.4. Ceangalaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Tha am fiosrachadh seo a' cur ris an amas chorporra gun cùm Bòrd na Gàidhlig air a' leasachadh nan dòighean-obrach aige.
- 4.5. Buidhean air Cliù: Mur robh a' bhuidheann a' dèanamh na h-obrach seo, thigeadh droch chliù air a' bhuidhinn.
- 4.6. Buidhean air Slàinte is Sàbhailteachd: Iomradh sa phàipear
- 4.7. Buidhean Laghail: Tron obair seo, tha a' bhuidheann a' cumail ris an lagh.
- 4.8. Buidhean air Co-ionannachd: Cha bhi buaidh air co-ionannas.
- 4.9. Buidhean air an Àrainneachd: Cha bhi buaidh air àrainneachd.

5. Ceangalaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☒	Clann is Òigridh	☐
Cultar	☐	Coimhearsnachdan	☐
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☒	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☐	Eaconomaidh	☐
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don phàipear seo air 13 Ògmhios 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Gnàth-riaghailtean a' Bhùird-stiùiridh
Gnìomh a dhìth:	Ri Aontachadh
Àireamh pàipear:	6.3
Neach-labhairt:	Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard
Pàipearan-taic:	PT1 Gnàth-riaghailtean

1. Adhbhar

- 1.1. 'S e adhbhar an aithisg cothrom a thoirt do Bhuill a' Bhùird-stiùiridh beachdachadh air atharrachadh anns na gnàth-riaghailtean, agus molaidhean a thoirt seachad ma tha atharraichean sam bith a dhìth gus cuideachadh le bhith a' dèanamh cinnteach gum bi siostaman riaghlaidh èifeachdach ann.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

- 2.1. Cha deach atharrachaidhean a dhèanamh.

3. Moladh

- 3.1. Gum bi Buill a' Bhùird stiùiridh a' beachdachadh air na gnàth-riaghailtean agus molaidhean a thoirt seachad, ma tha iad a dhìth; agus an aonta aca a chur ris na gnàth-riaghailtean.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

- 4.1. Buaidhean air Ionmhas:
- 4.2. Buaidhean air Luchd-obrach: Bidh buaidh air dòighean-obrach na buidhne air sgàth seo.
- 4.3. Buaidhean air Trèanadh: Bidh buaidh air trèanadh aig Buill ùra is luchd-obrach.
- 4.4. Ceangalaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Bidh seo a' cur ris an amas chorporra gun cùm Bòrd na Gàidhlig air a' leasachadh nan dòighean-obrach aca.
- 4.5. Buaidhean air Cliù: Cuiridh seo ri cliù na buidhne le bhith fosgailte.
- 4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd:
- 4.7. Buaidhean Laghail: Nì iad cinnteach gum bi modh-obrach iomchaidh ann a rèir Achd na Gàidhlig agus achdan eile a bhios a' bualadh air Bòrd na Gàidhlig.
- 4.8. Buaidhean air Co-ionannachd:
- 4.9. Buaidhean air an Àrainneachd:

5. Ceangalaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☐	Clann is Òigridh	☐
Cultar	☐	Coimhearsnachdan	☐
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☐	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☐	Eaconomaidh	☐
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don pàipear air 13 Ògmhìos 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

GNÀTH-RIAGHAILTEAN

AIRSON COINNEAMHAN FOIRMEIL

BÒRD-STIÙIRIDH BHÒRD NA GÀIDHLIG

Air aontachadh le/Approved by: **Am Bòrd-stiùiridh – The Board**

Air aontachadh air/Approved on:

Ath-nuadhachadh a dhith/Review due on:

A' Ghàidhlig is Beurla co-ionnan: OND

Clàr-innse

Ro-ràdh	3
Ballrachd a’ Bhùird-stiùiridh	3
Cuòram	4
Cleachdadh na Gàidhlig	5
Tiomnadh chumhachdan	5
Clàr nan Coinneamhan	5
Clàr-gnothaich agus Pàipearan a’ Bhùird-stiùiridh	6
Pàipearan a’ Bhùird-stiùiridh ann an Seiseanan Dùinte	8
Òrdugh nan Gnothaichean	9
Làthaireachd aig coinneamhan	9
Ceistean a’ Bhùird-stiùiridh	9
A’ stiùireadh choinneamhan	10
Co-dhùnidhean a’ Bhùird-stiùiridh	11
A’ bhòtadh	12
Co-dhùnidhean air an cur dheth	13
Comhairle dhan Bhòrd-stiùiridh	13
Clàr nan com-pàirtean - A’ clàradh com-pàirt	14
A’ bhuaidh aig nochdadh com-pàirt	14
Ceadan sònraichte	15
Geàrr-chunntasan a’ Bhùird-stiùiridh	15
A’ cur bhall à dreuchd rè ùine	16
Dìomhaireachd	17
Fiachanas pearsanta Buill a’ Bhùird-stiùiridh	17
A’ cur stad sealach air no ag atharrachadh nan Gnàth-riaghailtean	18

(Tha seo an sàs cuideachd airson coinneamhan Comataidh Bhòrd na Gàidhlig cuideachd mur a tèid an caochladh a ràdh ann am Bun-riaghailtean na Comataidh)

1. Ro-ràdh

Chaidh Bòrd na Gàidhlig a stèidheachadh gus dleasan Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 (“An Achd”) a choileanadh

Tha am pàipear seo a’ mìneachadh nan dòighean-obrach mionaideach airson a bhith a’ ruith choinneamhan Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig. Tha na dòighean-obrach an seo an sàs airson coinneamhan Comataidhean a’ Bhùird cuideachd mar a bhios iomchaidh, ach a-mhàin ma bhios Comataidh a’ cur a ghnàth-riaghailtean fhèin air dòigh. Ma nithear seo, feumaidh iad a bhith air an aontachadh leis a’ Bhòrd-stiùiridh.

Tha na Gnàth-Riaghailtean seo a bharrachd air na riatanasan a tha air am mìneachadh ann an Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 agus na h-ullachaidhean anns na sgrìobhainnean a leanas:

- Còd-giùlain airson Buill Bhòrd na Gàidhlig (2023)
- Achd Inbhean Eiticeil sa Bheatha Phoblach is msaa (Alba) (2000)
- Riaghailtean Fiosrachadh Àrainneachdail (Alba) (2004)
- Achd Saorsa an Fhiosrachaidh (Alba) (2002)
- Achd an Dìon Dàta (2018)

Thèid Buill Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a chur an dreuchd leis a’ Mhinistear air a bheil Uallach agus bi ballrachd gun a bhith nas lugha na 5, no nas motha na 11, buill àbhaisteach. Thèid aon bhall a bharrachd a thaghadh leis a’ Mhinistear air a bheil Uallach airson a bhith na C(h)athraiche.

2. Ballrachd a’ Bhùird-stiùiridh

Nuair a bhios oifis a’ Chathraiche bàn, feumaidh buill àbhaisteach cuideigin ainmeachadh airson a bhith ann an cathair a’ Bhùird-stiùiridh gus an tèid cuideigin fhadastadh fo fho-pharagraf (1)(b) de dh’Achd na Gàidhlig (Alba) 2005.

Faodaidh an Cathraiche iar-chathraiche ainmeachadh bho bhuill a’ bhùird-stiùiridh gus a bhith na c(h)athraiche mas e is nach urrainn dhan Chathraiche an dreuchd a choileanadh fad ùine ghoirid. ’S e dreuchd pro-tem a tha seo agus cha tèid e an àite an ullachaidh gu h-àrd.

Tha buill Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig uile air an taghadh mar dhaoine fa leth agus chan ann mar riochdairean aig buidhnean. Tha cho fad ’s a bhios neach nam ball air a mhìneachadh ann an litir fastaidh a’ bhuill.

3. Cuòram

Is e cuòram Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig mòr-chuid de bhuill a' Bhùird a tha comasach air co-dhùnadh a dhèanamh is aig nach robh ris a' choinneamh fhàgail mar thoradh air com-pàirt a nochdadh, a' gabhail a-steach an neach a tha na c(h)athraiche air a' choinneimh. Cha tèid co-dhùnadh sam bith a dhèanamh aig coinneamh aig Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig mur eil cuòram ann. Thèid na daoine a tha an làthair agus nach robh an làthair a chlàradh ann an geàrr-chunntas gach coinneimh.

'S urrainn coinneamhan slàn a chumail air-loidhne no air a' fòn, tro ghairmean co-labhairt no co-labhairt bhidio agus thèid am fòrmat aontachadh leis a' Chathraiche.

Anns na suidheachaidhean seo, bhiodh na Buill sin air am meas an làthair agus mar phàirt den chuòram airson na coinneimh sin cho fad 's gu bheil e comasach dhaibh pàirt a ghabhail ann an deasbadan (m.e. nach eil trioblaidean teicnigich a' cur bacadh orra). Anns a h-uile suidheachadh, bhiodh an t-ùghdarras deireannach aig a' Chathraiche agus bhiodh e an urra ris a' Bhall rabhadh iomchaidh a thoirt seachad agus an teicneòlas iomchaidh a bhith ri fhaighinn aig àite na coinneimh. Ma tha Ball, gun adhbhar reusanta, air a bhith neo-làthaireach bho choinneamhan Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig airson ùine nas fhaide na 4 mìosan às dèidh a chèile no airson 3 coinneamhan às dèidh a chèile agus nach deach cead a thoirt seachad leis a' Chathraiche airson seo, bheir an Cathraiche comhairle dhan Mhinistear.

Faodar cuireadh a thoirt do bhuill Comataidhean nach eil nam buill de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig, le toil a' Chathraiche, a bhith an làthair aig pàirt no aig làn choinneamh de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig no taisbeanaidhean a thoirt seachad dhan Bhòrd-stiùiridh. Cha bhi còir bhòtaidh aca ge-tà.

4. Cleachdadh na Gàidhlig

Thèid na h-ullachaidhean uile aig coinneamhan a' Bhùird-stiùiridh agus a chomataidhean a chumail sa Ghàidhlig mura h-aontaich am Bòrd-stiùiridh an caochladh. Bidh Bòrd na Gàidhlig a' cur ullachaidhean iomchaidh air dòigh mar as trice airson a bhith ag eadar-theangachadh ghnothaichean dhan Bheurla agus cànanan sam bith eile a tha iad a' meas iomchaidh (ma tha e practaigeach gu teicnigeach a chur air dòigh) bho àm gu àm ann an coileanadh na h-obrach aige.

5. Tiomnadh cumhachdan

Dh'fhaodte gun tiomnaich Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig cumhachdan do Chomataidhean a' Bhùird-stiùiridh, do bhuidhnean eile, no do dhaoine fa leth mar a bhios e a' meas iomchaidh. Co-dhùnaidh Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig an raon-ùghdarras, ullachaidhean a thaobh na Cathrach aig coinneamhan, ballrachd, ìre nan cumhachdan tiomnaichte, agus riaghailt sam bith eile a tha a' dol leis an tiomnadh chumhachdan. Mur a tèid an caochladh a chur an cèill, bidh Comataidhean, buidhnean agus daoine fa leth eile ag aithris gu dìreach gu Cathraiche Bhòrd na Gàidhlig.

6. Clàr nan Coinneamhan

Mus tòisich a' bhliadhna, aontaichidh Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig cinn-latha agus àiteachan airson nan coinneamhan aca airson na bliadhna air thoiseach. Ruithidh an clàr-ama bhon Ghiblean gus am Màrt le coinneamh ann timcheall air aon uair gach trì mìosan. Thèid an clàr-ama airson coinneamhan a' Bhùird-stiùiridh fhoillseachadh air làrach-lìn Bhòrd na Gàidhlig agus thèid an clàr-gnothaich agus na pàipearan a sgaoileadh do bhuill co-dhiù 10 làithean ro gach coinneimh (ach a-mhàin ma tha an Cathraiche den bheachd gum biodh e na b' fheàrr a bhith a' sgaoileadh fear de na pàipearan no na pàipearan uile nas fhaisg air latha na coinneimh).

Faodaidh an Cathraiche coinneamh shònraichte de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a chur air dòigh nuair a tha e coltach gum feumar beachdachadh air cuspair gu luath. Faodaidh Ball sam bith iarraidh gun tèid coinneamh shònraichte a chumail. Bidh an co-dhùnadh mu dheireadh am bu chòir seo a dhol air adhart leis a' Chathraiche, no mur eile iad ri fhaighinn, bho Chathraiche na Comataidh Sgrùdaidh agus Dearbhachd, a bhios cuideachd a' dearbhadh cò an luchd-obrach a bu chòir a bhith an làthair.

7. Clàr-gnothaich agus Pàipearan a' Bhùird-stiùiridh

Tha an clàr-gnothaich airson gach coinneamh de Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig air ullachadh agus air aontachadh leis an Sgioba-stiùiridh airson a dhol air adhart dhan Chathraiche airson aonta.

Thèid clàr-gnothaich a' Bhùird-stiùiridh a phostadh air làrach-lìn Bhòrd na Gàidhlig às aonais nì sam bith airson seisean dùinte, seachdain ro choinneimh a' Bhùird-stiùiridh. Dh'fhaodte gun atharraich nithean air a' chlàr ron choinneimh, agus nochdaidh atharrachaidhean air a' chlàr-gnothaich air an làraich-lìn.

Bu chòir àiteachan agus amannan nan coinneamhan feuchainn ris na rudan a leanas a lùghdachadh (far a bheil sin reusanta):

- cosgaisean dìreach dhan sporan phoblach.
- an tìde a bheir e (agus mar sin cosgaisean neo-dhìreach) do na daoine a bhios a' gabhail pàirt sa choinneimh.
- a' bhuaidh a bheireadh e air lorg àrainneachdail Bhòrd na Gàidhlig, gu sònraichte an lorg càrboin aige.
- Bu chòir àiteachan agus amannan cuideachd ruigsinneachd dhan phoball a mheudachadh.

6.3

Bidh Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig ag amas air co-dhiù aon tadhal coimhearsnachd a chumail gach bliadhna. Thèid seo a thoirt fa-near air a' chlàr-ama airson coinneamhan ri teachd.

Thèid òrdugh nan nithean air clàr-gnothaich a' Bhùird-stiùiridh aontachadh leis a' Chathraiche/Ceannard agus bheir iad aire do na h-ullachaidhean siubhail airson luchd-obrach agus buill a tha an dùil a bhith an làthair cho fad 's a ghabhas seo dèanamh.

Bidh an Sgioba-stiùiridh a' beachdachadh air agus ag aontachadh phàipearan dhan Bhòrd mus tèid an cur gu Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig ach a-mhàin ma tha pròiseasan riaghlaidh eile an sàs.

Bidh sgioba rùnaireachd a' Bhùird-stiùiridh, gu h-eileagtronaigeach, a' cur ri chèile, a' sgaoileadh, agus far a bheil sin a dhìth, a sgrìobhadh phàipearan airson nan nithean a chaidh aontachadh airson Clàr na coinneimh, ach a-mhàin ma chaidh aontachadh le Cathraiche na coinneimh nach eil pàipear sam bith a dhìth.

Thèid pàipearan a chur gu na daoine a tha gu bhith an làthair aig a' choinneimh gu h-eileagtronaigeach co-dhiù 10 latha ron choinneimh.

Mur eil na pàipeirean deiseil airson sgaoileadh 10 làithean ron choinneimh, às dèidh co-chomhairle le Cathraiche na coinneimh agus leis a' Cheannard, dh'fhaodte gum post sgioba rianachd a' Bhùird-stiùiridh na pàipearan nas anmoiche, gun tèid am pàipear no na pàipearan a chur sìos aig a' choinneimh fhèin, no gun tèid an nì/na nithean a thoirt far Clàr-gnothaich na coinneimh. Dh'fhaodte nach tèid cumail ris na clàran-ama sin ma thèid coinneamhan sònraichte aontachadh le rabhadh goirid, ach thèid a h-uile oidhirp a dhèanamh gus pàipearan a chur a-mach ron choinneimh.

Faodar nithean air clàr-gnothaichean a bhith air an comharrachadh mar Fhosgailte, Dùinte no Prìobhaideach. Mar as trice, thèid coinneamhan a' Bhùird-stiùiridh a chumail ann an seisean Fosgailte. Ach dh'fhaodte gum bi nithean air a' chlàr a tha air an comharrachadh mar Dùinte no Prìobhaideach. Dh'fhaodte gun tèid nithean seisean Fosgailte a chumail gu poblach. Chan fhaod am poball a bhith an làthair aig nithean seisean Dùinte agus dh'fhaodte gum bi farsaingeachd de dh'oifigearan air an riochdachadh cuideachd. Bidh an Ceannard an làthair an dà chuid aig seiseanan fosgailte agus dùinte ach a-mhàin ma thèid aontachadh leis a' Chathraiche nach bi i/e an làthair. Bidh buill a' Bhùird-stiùiridh a-mhàin an làthair airson seiseanan prìobhaideach agus far a bheil seo a dhìth, thèid ball a' Bhùird-stiùiridh ainmeachadh mar sgrìobhaiche.

Thèid an clàr foirmeil de choinneamh Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig fhoillseachadh sa Ghàidhlig agus sa Bheurla, air làrach-lìn Bhòrd na Gàidhlig taobh a-staigh 8 seachdainean bhon choinneimh.

Faodaidh buill a' Bhùird-stiùiridh iarraidh gun tèid nì sam bith a dheasbad ann an seisean dùinte; thèid seo a dheasbad leis a' Chathraiche agus bidh e a rèir toil a' Chathraiche. Mas e is gun tèid nì a ghabhail ann an seisean dùinte, feumaidh adhbhar iomchaidh a bhith air a thoirt seachad air a shon. Cha tèid geàrr-chunntasan seiseanan dùinte fhoillseachadh air an làraich-lìn.

8. Pàipearan a' Bhùird-stiùiridh ann an Seiseanan Dùinte

Thathar a' gabhail ris gun tèid beachdachadh air pàipearan airson Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig ann an Seisean Fosgailte ach a-mhàin ma tha adhbhar làidir ann airson dìomhaireachd. Tha stiùireadh bho Achd Saorsa an Fhiosrachaidh (Alba) 2002, a bharrachd air Riaghailtean Fiosrachaidh Àrainneachdail 1994 agus Achd Dìon Dàta 2018 ga chleachdadh airson a bhith a' co-dhùnadh dè na pàipearan ris am bu chòir dèiligeadh ann an seisean dùinte. Nì an Cathraiche co-dhùnadh air seo ann an conaltradh leis a' Cheannard.

Am measg pàipearan a' Bhùird-stiùiridh a dh'fhaodadh a bhith air an deasbad ann an seiseanan dùinte (le ùmhlachd do bheachdan a' Chathraiche agus a' Cheannard) tha pàipearan a thaobh ceistean sgiobachd agus luchd-obrach. Bidh na h-adhbharan airson a bhith a' dèiligeadh ri pàipearan anns an dòigh seo air a mhìneachadh anns a' phàipear-aghaidh airson a' phàipeir sin.

Ron choinneimh, faodaidh an Cathraiche no Ball/Buill eile de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig moladh gun tèid beachdachadh air nì no pàirt de nì air a' chlàr aig seisean dùinte den choinneimh. Tha seo a rèir toil a' Chathraiche agus cha ghabh a cheadachadh ach a-mhàin ann an suidheachaidhean air leth.

9. Òrdugh nan Gnothaichean

Thèid gnothach a' Bhùird-stiùiridh aig a h-uile coinneamh air adhart a rèir a' chlàir-gnothaich a chaidh a thoirt a-mach airson na coinneimh sin ach a-mhàin ma tha an Cathraiche air an caochladh a chur an cèill; faodaidh an Cathraiche òrdugh nan gnothaichean atharrachadh aig àm sam bith a rèir a t(h)oil fhèin no às dèidh iarrtais bho bhall/bhuill.

Aig a h-uile coinneamh àbhaisteach no sònraichte, cha tèid beachdachadh air gnothach sam bith ach a-mhàin gnothaichean air a' chlàr-gnothaich ach a-mhàin far a bheil an Cathraiche den beachd gum bu chòir beachdachadh air nì aig a' choinneimh mar thoradh air suidheachadh sònraichte.

10. Làthaireachd aig coinneamhan

Bidh a' chòir aig a' Cheannard a bhith an làthair aig a h-uile coinneamh aig Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig agus aig coinneamhan de na Comataidhean, ach a-mhàin airson pàirtean de choinneamhan nuair a thèid aontachadh le buill Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig gum bu chòir a' chùis a bhith air a deasbad le buill a-mhàin, mar eisimpleir far am bithear a' bruidhinn air tuarastal no coileanadh a' Cheannard.

A bharrachd air a' Cheannard, bidh gach ball den Sgioba-stiùiridh a' frithealadh coinneamhan Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig ach a-mhàin ma thèid iarraidh orra gun a bhith an làthair leis a' Chathraiche no ma thèid an leisgeulan a ghabhail leis a' Chathraiche. Bidh luchd-obrach eile an làthair airson nithean sònraichte air a' chlàr-ghnothaich nuair a bhios seo iomchaidh.

Faodaidh Ministearan na h-Alba no an riochdairean a bhith an làthair aig coinneamhan Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig no a chomataidhean agus pàirt a ghabhail annta, ach chan fhaod riochdairean den t-seòrsa seo bhòtadh.

11. Ceistean a' Bhùird -stiùiridh

Faodaidh ball sam bith ceist a chur air a' Chathraiche aig coinneamh sam bith de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig mu ghnòthach buntainneach agus iomchaidh sam bith a tha ag èirigh bhon chlàr-ghnothaich.

Faodaidh buill fios a thoirt chun a' Chathraiche ron choinneimh mu cheistean a tha iad ag iarraidh a thogail nach eil co-cheangailte ri ceistean air a' chlàr-ghnothaich. Bu chòir seo a dhèanamh ann an sgrìobhadh ma ghabhas seo dèanamh. Co-dhùnaidh an Cathraiche, ann an conaltradh leis a' Cheannard, am bu chòir dèiligeadh ris a' cheist aig a' choinneimh agus bheir iad fios air ais dhan bhall mun cho-dhùnadh.

Far an gabh a dhèanamh, thèid dèiligeadh ri ceistean ann an Seisean Fosgailte. Ann an suidheachaidhean air leth, nuair a tha ceist a' dèiligeadh ri cuspair dìomhair no doirbh, dh'fhaodte gun tèid dèiligeadh ris ann an Seisean Dùinte. Bidh seo a rèir toil a' Chathraiche ann an co-chonaltradh leis a' Cheannard.

Nuair a thèid puing òrdugh a thogail aig coinneamh aig Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig, 's e riaghladh a' Chathraiche an co-dhùnadh mu dheireadh.

12. A' stiùireadh choinneamhan

Aig coinneamh a' Bhùird-stiùiridh, bidh Cathraiche Bhòrd na Gàidhlig anns a' chathair mas e is gu bheil e/i an làthair. Mur eil an Cathraiche gu bhith an làthair, mar as trice, dh'innseadh e/i cò am ball eile a bhiodh anns a' chathair. Mur eil comhairle ann bhon Chathraiche, taghaidh na buill Bùird-stiùiridh a tha an làthair aon de na buill airson a bhith an ceann na coinneimh tro bhòtadh mòr-chuid.

Nì an Cathraiche na leanas:

6.3

- cumar smachd agus nithear cinnteach gu bheil cothrom gu leòr aig buill a’ Bhùird-stiùiridh na beachdan aca a chur an cèill mu chuspair sam bith a thathar a’ deasbad;
- nithear co-dhùnaidhean air cùisean òrdugh, raon-ùghdarras agus buntainneachd;
- co-dhùnair dè an t-òrdugh anns am bu chòir do bhuill a tha airson bruidhinn sin a dhèanamh;
- co-dhùnair a bheil bhòt a dhìth gus nach eil agus mar a nithear I; agus
- leanar poileasaidhean agus dòighean-obrach iomchaidh Bhòrd na Gàidhlig

13. Co-dhùnaidhean a’ Bhùird-stiùiridh

Mar as trice, thèid co-dhùnaidhean Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a ghabhail le co-aontachd am measg nam ball a tha an làthair. Tha “ball a tha an làthair” a’ ciallachadh ball a tha an làthair aig a’ choinneimh fhèin no a tha a’ gabhail pàirt tro cheangail fòn no co-labhairt bhidio tron deasbad air an nì air a’ chlàr agus a chuala geàrr-chunntas sam bith a rinn an Cathraiche no ball ainmichte den Sgioba-stiùiridh.

Ma dh’fhàgas ball a’ choinneamh gu tràth, bidh iad air an comharrachadh mar neo-làithreach airson co-dhùnadh sam bith a chaidh a ghabhail às dèidh dhaibh falbh.

Tha uallach corporra air buill uile a’ Bhùird-stiùiridh airson co-dhùnaidhean a ghabh am Bòrd-stiùiridh. Mar sin, feumaidh buill gabhail ri co-dhùnadh coitcheann a’ Bhùird-stiùiridh (agus taic a chumail ri seo gu poblach), no feumaidh iad an t-àite air a’ Bhòrd-stiùiridh a leigeil seachad.

Faodaidh ball de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig an t-eas-aonta aige/aice ri co-dhùnadh a’ Bhùird-stiùiridh a chlàradh cho fad ’s a bha i/e an làthair aig a’ choinneimh far an deach beachdachadh air a’ chùis seo agus cho fad ’s a dh’iarras am ball gun tèid an t-eas-aonta aige/aice a chlàradh gun dàil às dèidh dhan cho-dhùnadh a bhith air a dhèanamh. Ma tha ball sam bith ag iarraidh atharrachadh a mholadh air gluasad bhon Chathraiche no bho bhall/bhuill mus tèid co-dhùnadh a ghabhail, bu chòir dhaibh 1) neach-taic iarraidh airson an atharrachadh fhoirmeil sin agus ma gheibhear sin, 2) bhòt fhaighinn bho mhòr-chuid de bhuill a’ Bhùird-stiùiridh.

Thèid beachdan sgrìobhte mu nithean air a’ chlàr-gnothaich a thèid a chur a-steach le gach ball den Bhòrd-stiùiridh aig Bòrd na Gàidhlig nach eil an làthair a chuirteachadh gu buill a’ Bhùird-stiùiridh agus bidh an Cathraiche (no luchd-taic ainmichte mar eisimpleir rùnaireachd a’ Bhùird-stiùiridh) a’ toirt iomradh orra aig àm iomchaidh rè na coinneimh.

Ann an suidheachaidhean air leth, nuair a tha co-dhùnadh a dhìth bho Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig ann an cabhag agus far nach gabhadh coinneamh a chur air dòigh, thèid dèiligeadh ris a’ chùis tro chonaltradh sgrìobhte. Thèid an co-dhùnadh gus seo a dhèanamh a ghabhail leis a’ Chathraiche. Ann an suidheachaidhean mar seo, cuiridh na buill an cuid bheachdan

chun a' Chathraiche ann an sgrìobhadh. Thèid an co-dhùnadh a dhaingneachadh aig an ath choinneimh de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig agus thèid a chlàradh anns a' gheàrr-chunntas.

14. A' bhòtadh

Thèid co-dhùnadh a dhèanamh tro bhòt anns na suidheachaidhean a leanas:

- Nuair a tha an Cathraiche a' faicinn gu bheil cuid de na buill ag eas-aontachadh ri moladh no a tha air draghan a nochdadh mu dheidhinn agus nach eil co-aonta soilleir ann.
- Nuair a dh'iarraas ball gun tèid bhòt a chumail agus nuair a bheir co-dhiù aon bhall eile à tha an làthair taic ris a' mholadh seo.
- Ann an suidheachadh sam bith eile, far a bheilear den bheachd, a rèir toil a' Chathraiche, gum bu chòir bhòt a bhith ann mus tèid co-dhùnadh a ghabhail.

Cha bhi còir bhòtaidh ach aig buill a tha an làthair, mar a tha air a mhìneachadh ann an Co-dhùnaidhean a' Bhùird-stiùiridh. Bidh aon bhòt aig gach Ball, a' gabhail a-staigh a' Chathraiche, ach a-mhàin ann an suidheachadh far a bheil bhòt co-ionnan ann. Bidh bhòt-sheulachaidh a bharrachd aig a' Chathraiche anns an t-suidheachadh sin.

Mar as trice, bithear a' bhòtadh tro bhòt làimhe. Le cead a' Chathraiche, no ma tha ball sam bith a a' togail gearan mu bhòt a bhith air a ghabhail tro bhòt làimhe, agus ma tha mòr-chuid de na buill a tha an làthair a' toirt taic dhan ghearan, thèid a' bhòt a chumail tro bhaileat dìomhair. Anns na suidheachaidhean far an tèid baileat dìomhair a chumail, bidh am Manaidsear Gnìomhan a' cur a-mach agus a' cruinneachadh phàipearan baileit, a' cunntadh nam bhòtaichean agus às dèidh dhaibh sin a bhith air an dearbhadh le Ceann an Ionmhais is Cùisean Corporra, no mur eil iad an làthair, le bhall eile den Sgioba-stiùiridh, ainmichidh e/i an toradh dhan Bhòrd-stiùiridh.

Clàraichidh geàrr-chunntas na coinneimh toraidhean a' bhòt, a' toirt fa-near àireamh agus ainmean nam ball a tha a' bhòtadh airson agus an aghaidh a' mholaidh agus ball sam bith nach do bhòt. Mas e is gun tèid baileit a chumail gu dìomhair, cha tèid na h-ainmean a chlàradh anns a' chlàr-gnothaich.

15. Co-dhùnaidhean air an cur dheth

Faodaidh am Bòrd-stiùiridh co-dhùnadh a chur dheth air nì air a' chlàr-gnothaich gus am faigh e barrachd fiosrachaidh, roghainnean eile airson co-dhùnaidhean, no airson adhbhar sam bith eile. Thèid an t-aonta gus dàil a chur air co-dhùnadh a chlàradh ann an geàrr-chunntas na coinneimh cho math ris an adhbhar airson seo, agus bidh dreachd clàr-ama ann airson a bhith a' toirt na cùise air ais dhan Bhòrd-stiùiridh airson deasbad a bharrachd agus airson co-dhùnadh.

16. Comhairle dhan Bhòrd-stiùiridh

Gus co-dhùnaidhean a ghabhail aig coinneamhan, gabhaidh am Bòrd-stiùiridh comhairle mar a bhios iomchaidh. Mar as trice, bidh seo bhon Cheannard no bho bhuill eile den Sgioba-stiùiridh no den luchd-obrach a tha an làthair. Anns an dreuchd aca mar an t-Oifigear Cunntachail aig Bòrd na Gàidhlig, tha dleastanas sònraichte aig a' Cheannard a bhith a' toirt comhairle dhan Bhòrd-stiùiridh air ceistean iomchaidheachd, eaconamaidh, tàbhachd agus èifeachdas. Faodaidh am Bòrd-stiùiridh comhairle a shireadh bho a Chomataidhean, no bho thùs sam bith eile air an taobh a-staigh no an taobh a-muigh mar a bhios e a' meas iomchaidh.

Ann an suidheachaidhean nuair a bhòtas am Bòrd-stiùiridh an aghaidh comhairle bhon Cheannard, a' gabhail a-steach comhairle bhon Cheannard na d(h)reachd mar Oifigear Cunntachail, agus far a bheil an Ceannard a' faireachdainn nach gabhadh an co-dhùnadh air a bheilear a' beachdachadh a dhìon air beulaibh Riaghaltas na h-Alba agus/no Pàrlamaid na h-Alba, dh'fhaodte gun toir an Ceannard air a' Chathraiche stiùireadh sgrìobhte a thoirt dha/dhi air a' chuspair. Thèid stiùireadh mar seo a thoirt gu aire Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba agus an t-Oifigear Cunntachail Roinneil ann an Riaghaltas na h-Alba.

17. Clàr nan com-pàirtean - A' clàradh com-pàirt

Feumaidh buill fa leth beachdachadh aig an ìre as tràithe a bheil com-pàirt aca ri nochdadh ann an cùis sam bith a tha gu bhith air a dheasbad.

Bu chòir dhaibh beachdachadh air a bheil clàran-gnothaichean airson coinneamhan a' togail ceist sam bith a thaobh nochdadh chom-pàirtean, agus mur eil iad cinnteach, faodaidh iad bruidhinn ri Oifigear nan Inbhean, no le Coimisean nan Inbhean. Feumar nochdadh com-pàirt a dhèanamh cho luath 's a ghabhas aig coinneamh nuair a tha a' chom-pàirt sin ag èirigh. Mas e is gum mothaichear gu bheil feum air com-pàirt a nochdadh nuair a thathar a' deasbad cùis, feumaidh am ball a' chom-pàirt aca a nochdadh cho luath is a bheir iad am aire gum feum iad sin a dhèanamh.

Bu chòir an aithris bheòil a tha a' nochdadh com-pàirt a bhith a' comharrachadh de an nì air a' chlàr-gnothaich ris a bheil i ceangailte. Bu chòir dhan aithris tòiseachadh leis na faclan "tha mi a' nochdadh com-pàirt". Feumaidh an aithris a bhith fiosrachail gu leòr gus an tuig na daoine an làthair aig a' choinneimh dè seòrsa com-pàirt a th' ann, ach chan fheumar cunntas mionaideach a thoirt seachad den chom-pàirt.

18. A' bhuidh aig nochdadh com-pàirt

Le bhith a' foillseachadh com-pàirt ionmhasail tha e a' toirmeasg com-pàirteachadh sam bith ann an deasbad agus bhòtadh. Ann a bhith a' nochdadh com-pàirt neo-ionmhasail tha feum air breithneachadh a bharrachd leis a' bhall bhuntainneach. Feumaidh iad beachdachadh air

a' cheangal eadar na com-pàirtean a chaidh ainmeachadh agus a' chùis shònraichte air a bheilear a' beachdachadh agus air suidheachaidhean fa leth mun chùis shònraichte a tha buntainneach.

Aig a' cheann thall, 's e an deuchainn as dearbhachaile, am biodh ball den phoball agus iad reusanta, le fios aca air an t-suidheachadh shònraichte agus leis an fhiosrachadh bhuntainneach uile aca, den bheachd gum faodadh com-pàirt a' bhuill buaidh a thoirt air an dreuchd aca mar bhall de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig agus mar sin gum biodh e ceàrr pàirt a ghabhail ann an deasbad no co-dhùnadh sam bith. Ma tha ball, le cogais, den bheachd nach biodh an làthaireachd leantainneach aca a' fàiligidh na deuchainn seo, chan fheumadh nochdadh com-pàirt neo-ionmhasail stad a chur orra bho bhith an sàs ann an deasbad no bhòtadh. Mur eil iad cinnteach gun gabh an slat-tomhais neo-chlaon seo a chur an sàs, cha bu chòir dhaibh pàirt sam bith a ghabhail san deasbad agus bu chòir dhaibh an seòmair-coinneachaidh fhàgail gus am bi deasbad air an nì sin deiseil.

19. Ceadan sònraichte

Ann an glè bheag de shuidheachaidhean, gabhaidh cead sònraichte a thoirt seachad le Coimisean nan Inbhean a thaobh com-pàirtean ionmhasail no neo-ionmhasail a bhiodh a' cur casg air ball bho bhith a' gabhail pàirt air cùisean a' tighinn air beulaibh Bòrd-stiùiridh agus a Chomataidhean, mur a b' e an cead sònraichte seo. Beachdaichidh Coimisean nan Inbhean air iarrtasan airson ceadan sònraichte agus bu chòir iarrtasan a dhèanamh cho luath 's a ghabhas gus am bi tìde gu leòr beachdachadh gu ceart air an iarrtas ron choinneimh far a bheilear ag iarraidh cead sònraichte. Cha bu chòir ball pàirt a ghabhail ann am beachdachadh air a' cheist sin gus an tèid an t-iarrtas aontachadh.

20. Geàrr-chunntasan a' Bhùird-stiùiridh

Thèid na geàrr-chunntasan a ghabhail le rùnaireachd air a stiùireadh leis a' Mhanaidsear Gnìomhan; ach a-mhàin airson Seiseanan Prìobhaideach far an tèid geàrr-chunntasan fa leth a ghabhail le neach iomchaidh air a thaghadh leis a' Chathraiche. Leis na pàipearan a chaidh a thoirt dhan choinneimh, bu chòir na geàrr-chunntasan a bhith na chlàr firinneach den choinneamh, le fiosrachadh gu leòr gus a bhith mar phàirt den t-slighe sgrùdaidh a thaobh nan cùisean air an deach beachdachadh agus na co-dhùnidhean a rinn Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig.

Bidh uallach air an neach a tha na chathraiche air a' choinneimh dèanamh cinnteach gun tèid gnìomhan a chaidh aontachadh aig an t-Seisean Phrìobhaideach a thoirt dhan rùnaireachd taobh a-staigh còig latha obrach bhon choinneimh gus an tèid an clàradh mar phàirt den t-Seisean Phrìobhaideach (geàrr-chunntasan àbhaisteach).

Thèid dreachd geàrr-chunntas na coinneimh aontachadh airson cuairteachadh do bhuill mar 'Gheàrr-chunntasan neo-dhearbhte' leis a' Chathraiche is Ceannard taobh a-staigh 3

sheachdain bhon latha a chaidh coinneamh a' Bhùird-stiùiridh a chumail. Faodaidh Buill atharrachaidhean a mholadh ann an sgrìobhadh taobh a-staigh 10 làithean obrach. Bidh an Cathraiche agus an Ceannard ag eadar-bhreithneachadh air cùisean far a bheil eas-aonta ann.

Thèid an geàrr-chunntas a 'Dhearbhadh' gu foirmeil leis a' Chathraiche, thèid a chuirteachadh do na buill, agus bidh geàrr-chunntas bhon t-Seisean Phoblach air làrach-lìn BnG taobh a-staigh 8 seachdainean às dèidh na coinneimh.

Foillsichidh Bòrd na Gàidhlig Geàrr-chunntasan anns a' Ghàidhlig, anns a' Bheurla agus ann an cànan sam bith eile a chuidicheadh le bhith a' coileanadh a obair gu h-èifeachdach.

A' cur bhall à dreuchd rè ùine

Ma 's e is gun dèan ball sam bith de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig dìmeas air òrdugh no ùghdarras a' Chathraiche aig coinneamh sam bith, no ma bhios e/i ri dol a-mach a bhios oilbheumach no a chuireas bacadh air a' choinneimh, agus ma bheir an Cathraiche seo gu aire na coinneimh, faodaidh am Bòrd-stiùiridh am ball a chur a-mach airson a' chòrr den choinneimh, às dèidh gluasad bho bhall sam bith, a gheibh neach-taic agus le taic bhon mhòr-chuid de na buill a tha an làthair.

Cha bhi deasbad ceadaichte air gluasad den t-seòrsa seo.

21. Dìomhaireachd

Faodaidh buill an roghainn fhèin a chleachdadh mu bhith a' beachdachadh air gnothaichean bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig le pàrtaidhean eile às dèidh na coinneimh.

Airson cùisean ris an tèid dèiligeadh ann an Seisean Dùinte chan fhaodar nàdar agus susbaint a' ghnòthaich fhoillseachadh, no a dheasbad le, neach sam bith ach buill eile de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig agus luchd-obrach an bha an làthair gus an cur an Cathraiche an caochladh an cèill.

Bu chòir buill aonta fhaighinn bhon Chathraiche, no mur eil iad ri fhaighinn, bhon Cheannard mus dèan iad aithris phoblach sam bith (a' gabhail a-steach aithrisean do na meadhanan no agallamhan a thèid a chraoladh) às leth Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig.

22. Fiachanas pearsanta buill a' bhùird-stiùiridh

Nan rachadh cùisean laghail a thogail le treas-phàrtaidh tha e buailteach gum biodh seo air a thogail an aghaidh Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig gu h-iomlan, ach ann an suidheachaidhean neo-àbhaisteach, dh'fhaodte gun rachadh cùisean a thogail an aghaidh a' Chathraiche no buill fa leth eile den Bhòrd-stiùiridh. Mar eisimpleir, dh'fhaodadh ball de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a bhith cunntachail gu pearsanta ma nì e no i aithris mheallta no dhearmadach a dh'adhbharaicheas call do threas-phàrtaidh.

Ach, a rèir a' bharantais-dìona choitchinn a tha an Riaghaltas a' moladh do bhuill NDPB, cha bhi aig ball de Bhòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a tha air a bhith ag obair gu h-onarach agus le deagh rùn ri pàigheadh airson buailteachd chatharra phearsanta sam bith a thig orra ann a bhith a' dèanamh obair a' Bhùird-stiùiridh, no aithris gun robh iad a' dèanamh obair a' bhùird-stiùiridh, bho na stòrasan pearsanta aice/aige fhèin, ach a-mhàin far a bheil am ball air a bhith dearmadach.

23. A' cur stad sealach air no ag atharrachadh nan Gnàth-riaghailtean

Dh'fhaodte gun tèid na Gnàth-riaghailtean seo atharrachadh, ais-ghairm no gun tèid cuir riutha le Bòrd-stiùiridh Bhòrd na Gàidhlig a-mhàin agus dh'fheumadh atharrachadh sam bith den t-seòrsa seo aonta fhaighinn bhon mhòr-chuid de na buill a tha an làthair aig coinneamh.

Feumar comharrachadh aig a' choinneimh mu dheireadh den bhòrd-stiùiridh gu bheilear an dùil moladh gun tèid na gnàth-riaghailtean atharrachadh. A dh'aindeoin seo, chan fhaodar Gnàth-riaghailt sam bith atharrachadh no a chur dhan dàrna taobh mas e is gun rachadh seo an aghaidh ullachadh reachdail no stiùireadh sam bith bho Mhinistearan na h-Alba.

Coinneamh:	Bòrd-stiùiridh
Ceann-là:	27 Ògmhios 2024
Tìotal:	Plana Obrach a' Bhùird-stiùiridh
Gnìomh a dhith:	Ri Aontachadh
Àireamh pàipear:	7.1
Neach-labhairt:	Ealasaid Dhòmhnallach, Ceannard
Pàipearan-taic:	PT1 Plana Obrach 2024/25

1. Adhbhar

- 1.1. Is e adhbhar na h-aithisge seo Plana Obrach a thoirt dha Bhòrd-stiùiridh a tha a' mìneachadh nam prìomhan nithean air am feumar beachdachadh air thar na bliadhna.

2. Cùl-fhiosrachadh/Prìomh aithris

- 2.1. Tha e cudromach gum bi plana obrach aontaichte aig a' Bhòrd-stiùiridh airson na bliadhna air thoiseach. Thèid sùil a chumail air a' phlana obrach tron bhliadhna.
- 2.2. Leis nach eil am Plana Corporra air aonta fhaighinn bhon Riaghaltas tha seo air leantainn gu dàil sa Phlana Gnìomh agus Plana Feachd-obrach.

3. Moladh

- 3.1. Thathar ag iarraidh air Buill beachdachadh air a' mholadh agus ag aontachadh ris am plana obrach an cois.

4. Prìomh Bhuaidhean Ro-innleachdach

- 4.1. Buaidhean air Ionmhas:
- 4.2. Buaidhean air Luchd-obrach:
- 4.3. Buaidhean air Trèanadh:
- 4.4. Ceangalaichean ri Amasan Ro-innleachadh agus Corporra: Bidh seo a' cur ris an amas chorporra gun cùm Bòrd na Gàidhlig air a' leasachadh nan dòighean-obrach aca.
- 4.5. Buaidhean air Cliù: Cuiridh seo ri cliù na buidhne le bhith fosgailte.
- 4.6. Buaidhean air Slàinte is Sàbhailteachd:
- 4.7. Buaidhean Laghail: Nì seo cinnteach gum bi modh-obrach iomchaidh ann a rèir Achd na Gàidhlig agus achdan eile a bhios a' bualadh air Bòrd na Gàidhlig.
- 4.8. Buaidhean air Co-ionannachd:
- 4.9. Buaidhean air an Àrainneachd:

5. Ceangalaichean ri Frèama-obrach Coileanadh Nàiseanta

Còraichean Daonna	☐	Clann is Òigridh	☐
Cultar	☐	Coimhearsnachdan	☐
Àrainneachd	☐	Bochdainn	☐
Slàinte	☐	Eadar-nàiseanta	☐
Foghlam	☐	Eaconomaidh	☐
Gnothachasan soirbheachail is ùr-ghnathach	☒		

6. Cùrsa Riaghlachais

6.1. Thug an Sgioba Stiùiridh fa-near don pàipear seo air 14 Ògmhios 2024.

7. Dearbhadh air Cuairteachadh Sgrìobhainn

7.1. 'S e pàipear fosgailte a tha seo.

7.1 PT1

Plana Obrach a' Bhùird-stiùiridh 2024/25		Ògmhios 27/06/2024	Damhair 10/10/2024	Dùbhlachd 12/12/2024	Màrt 13/03/2025
Puingean Stèidhichte	Cùisean Tòiseachaidh / Fàilte	√	√	√	√
	Nochdadh Com-pàirt	√	√	√	√
	Geàrr-chunntas	√	√	√	√
	Clàr-gnìomhan	√	√	√	√
	Aithisg air PCCan 23/24	√	√	√	√
	Aithisg Ionmhas	√	√	√	√
	Clàr Mi-chinntean	√	√	√	√
	Geàrr-chunntasan nan Comataidhean	√	√	√	√
	Aithisg a' Chathraiche	√	√	√	√
	Aithisg a' Cheannard	√	√	√	√
	Am Plana Obrach	√	√	√	√
	Iarrtasan Taic-airgid £100,000+	✘	✘	✘	√
	Lèirmheas air a' choinneimh	√	√	√	√
Prìomhachasan Ro-innleachdail	Plana Corporra	√	-	-	√
Puingean Cunbhalach Bliadhnaile	Fios as ùr air foghlam	√	√	√	√
	Plana Gnìomh	-	√	-	-
	Buidseat na Bliadhna	-	-	-	√
	Plana Ionmhas Meadhan-teirm	-	-	-	√
	Riaghladh Ionmhas	-	√	-	-
	Aonta Frèam-obrach	-	√	-	-
	Aithisg Bhliadhnaile na Comataidh Sgrùdaidh is Dearbhachd	√	-	-	-
	Aithisg Bhliadhnaile na Comataidh Poileasaidh is Ghoireasan	√	-	-	-
	Aithisg Bhliadhnaile is Cunntasan	-	√	-	-
	Aithisg an Luchd-sgrùdaidh on Taobh a-muigh	-	√	-	-
	Aithisg Luchd-obrach	√	-	-	-
	Aithisg Slàinte is Sàbhailteachd	√	-	-	-
	Èifeachdas is Trèanadh a' Bhùird-stiùiridh	-	-	-	√
	Plana Feachd-obrach	✘	√	-	-
	Plana Trèanaidh	√	-	-	-
	Gnàth-Riaghailtean	√	-	-	-
	Prògram coinneamhan a' Bhùird-stiùiridh	-	-	√	-
	Maoineachadh nam Buidhnean Gàidhlig	-	-	√	√
	Suirbhidh Luchd-ùidh	-	√	-	-
Puingean Ad Hoc	Aithisg air Planaichean Gàidhlig	√	-	-	-
	Ro-innleachd Conaltradh	√	-	-	-